JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZDRAVOTNĚ SOCIÁLNÍ FAKULTA

Závažná kriminalita pod vlivem drog

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Renata Havránková
Autor: Oldřich Hluško

Datum: 16. 5. 2007

SERIOUS CRIME IMPAIRED

Abstract

The aim of my bachelor work is to map the problems of crime related to the distribution and the use of drugs over the last eleven years. The problems of drug related crime involve many contradictory attitudes, opinions and conflicts in the field of academy, politics and medicine as well as the public opinion of citizens. That is why the aim is not to map this complicated phenomenon in a comprehensive way, but to use the form of a brief survey of chosen crimes that I consider to be serious offences under the influence of drugs and in connection with their use. My bachelor work should be in service of students alone or other readers as the source of data related to these wide-ranging problems. In my bachelor work I would like to map the relation between the distribution of drugs and the subsequent crimes, committed under their influence.

An ordinary citizen has a relatively slight chance to get acquainted with the up-to-date drug statistics. He or she stays depended on the occasional and rather exceptional news in daily newspapers and magazines. The occurrence of drug related problems cannot be eliminated by education, within the widest meaning of the word, or prevention, or the most sophisticated legislative acts. However, precautions performed in a large number of social groups (family, school, sport and cultural offer, media, health institutions…) can reduce the number of users as well as the risks associated with the use. That is why I concentrated on the mapping of serious crime in connection with the use of narcotic and psychotropic substances. The work can serve as a survey for students as well as for lecturers teaching at universities so they could study the problems of drug related crime and subsequently design effective precautions either in the form of preventively training actions, or as a valuable piece of knowledge used in practice by the students of Faculty of Health and Social Studies, University of South Bohemia in České Budějovice. This work can also provide valuable material for evaluation of the present development of given area as well as the prediction of the future development.

Quantitative research was selected as a method of work. Secondary data analysis served as a source of information, which was provided by CR Police-District Headquarters in Český Krumlov, the division of statistics, the Institute of Criminology and Social Prevention of the Czech Republic and the Ministry of Justice of the Czech Republic.

On the basis of findings presented in my bachelor work it is possible to expect another growth of drug related crime in the future. It could be said that the drug related crime will considerably influence the development of general crime, not only in terms of quality but also in terms of quantity.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Závažná kriminalita pod vlivem drog“ vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské, a to v nezkrácené podobě, Zdravotně sociální fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích 16. 5. 2007 .....

Oldřich Hluško

Poděkování

Děkuji Mgr. Renatě Havránkové za odborné vedení a cenné rady. Dále bych chtěl poděkovat vedení Policie ČR, Okresního ředitelství v Českém Krumlově za poskytnutí cenných informací.

Obsah

	Úvod	**8**
1.	**Současný stav**	**10**
1.1	*Definice drogy*	10
1.2	*Historický pohled na drogy*	10
1.3	*Vývoj drogové scény*	10
1.4	*Vývoj drogové scény v Čechách*	11
1.5	*Úskalí závislosti na drogách*	12
1.5.1	*Fyzická a psychická závislost*	13
1.5.2	*Osobnost člověka závislého na drogách*	13
1.6	*Drogy a legislativa*	14
1.6.1	*Mezinárodní kontrola drog*	14
1.6.2	*Nejstarší úmluvy o kontrole drog*	15
1.6.3	*Úmluvy o kontrole drog přijaté v rámci OSN*	19
1.7.	*Mezinárodní klasifikace drog*	23
1.7.1	*Narkotika*	23
1.7.2	*Psychotropní látky*	24
1.8	*Klasifikace drog v Evropě*	24
1.8.1	*Sankce a zákazy užívání drog v Evropě*	24
1.9	*Nástin historie právní úpravy „drogových“ trestných činů na historickém území Čech, Moravy a Slezska*	25
1.9.1	*Rakousko-uherské monarchie*	25
1.9.2	*První republika*	26
1.9.3	*Právní úprava po 2. světové válce*	27
1.9.4	*Držení drogy dle trestního zákona č. 140/1961 Sb., do 31.12.1998*	27
1.9.5	*Drogové trestné činy po novele trestního zákona, provedené zák.č. 112/1998 Sb.,*	28
1.10	*Trestné činy v oblasti drog*	29
1.11	*Legislativní nástroje k prosazování práva na úseku drog*	30
1.11.1	*Mnohostranné mezinárodní úmluvy*	30
1.11.2	*Zákon č. 134/2002 Sb., novelizace § 188 trestního zákona*	34
1.12	*Přehled působnosti útvarů MV a Policie ČR odpovědných za problematiku drog*	34
1.12.1	*Vývoj situace v rámci Ministerstva vnitra*	34
1.12.2	*Vymezení působnosti útvarů MV a Policie ČR*	36
2.	**Cíle a hypotézy**	**40**
2.1	*Cíle práce*	40
2.2	*Hypotézy*	40
3.	**Metodika**	**41**
3.1.	*Metoda výzkumu*	41
3.2.	*Charakteristika výzkumného souboru*	42

4. Výsledky a jejich interpretace..... 43
4.1 *Dělení oblasti výzkumu*..... 43
4.1.1 *Mezinárodní nelegální obchod s drogami*..... 43
4.1.2 *Nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů, šíření toxikománie prováděná převážně občany ČR*..... 49
4.1.3 *Vybrané trestné činy „opatřovací“ a trestné činy významně nebezpečné pro společnost*..... 62
5. Diskuse..... 69
6. Závěr..... 72
7. Seznam použité literatury..... 74
8. Klíčová slova..... 78
9. Přílohy..... 79

Úvod

Drogová scéna v České republice prošla po roce 1990 zásadním vývojem. Nabídka a dostupnost ilegálních drog se dramaticky zvýšila. Česká republika byla zpočátku "jenom" důležitou tranzitní zemí a překladištěm. Naše území křižuje tzv. severní větev Balkánské trasy, která slouží dopravě ilegálních omamných a psychotropních látek mezi "producentskými" zeměmi Blízkého a Středního východu a "spotřebitelskými" zeměmi západní a severní Evropy. Přibližně v roce 1993 se Česká republika začala prokazatelně měnit na významnou spotřebitelskou zemi. Naplnil se tím předpoklad, že liberalizací společnosti, odbouráním totalitního režimu spolu se zvyšující se životní úrovní dojde k tendenci vyrovnání se zemím vyspělé Evropy s tím rozdílem, že vývoj drogové scény v ČR bude značně rychlejší, než tomu bylo např. v zemích Evropského společenství. Téměř okamžitě dochází k výraznému nárůstu celkového počtu osob závislých na OPL, k nárůstu počtu osob experimentujících s OPL. Je to dáno i tím, že drogy jsou zpočátku nabízeny za dumpingové ceny, čímž dealeři evidentně sledovali vytvoření co největší sítě nových konzumentů drog. I když dnes se již ceny stabilizovaly, případně velmi mírně rostou, stále ještě jsou relativně nízké, navíc kvalita drog zůstává oproti jiným zemím velmi vysoká.(6)

V posledních letech lze konstatovat, že dynamika růstu počtu závislých má i nadále neustále zrychlující se tendenci. Poptávku po drogách se nedaří snižovat, roste počet konzumentů a selhává prevence. Každým rokem přibývá množství trestných činů nedovolené výroby a držení omamných látek. Bohužel platí, že tyto zadržené osoby jsou vesměs jen nevýznamné "malé ryby" a jejich místo v řetězci je rychle nahrazeno. Alarmujícím faktem je skutečnost, že věková hranice uživatelů drog přitom stále klesá, a nejvíce narkomanů je podle statistik mezi dětmi a mládeží ve věku 15 až 19 let. Represe ani prevence zřejmě situaci nevyřeší, protože proti faktu, že droga je stále vysoce módní zakázané ovoce, údajně není možné mnoho udělat. Opravdová prevence je tedy záležitost na generace.(29)

Běžný občan má poměrně malou šanci seznámit se s aktuální drogovou statistikou. Zůstává odkázán na občasné a spíše výjimečné zprávy v denním tisku a časopisech. Lepší je situace na internetu, kde na několika adresách lze alespoň ty nejdůležitější údaje volně nalézt. Výskyt drogového problému rovněž nevyloučí sebelepší výchova v nejširším slova smyslu ani prevence, ale ani sebedůmyslnější legislativní opatření. Opatřeními, na co největším počtu společenských rovin (rodina, škola, sportovní a kulturní nabídka, masmédia, zdravotnická zařízení...), však lze snížit počet konzumentů, rovněž i rizika související s užíváním. Proto jsem se ve své práci zaměřil na zmapování závažné trestné činnosti v souvislosti s užíváním omamných a psychotropních látek. Práce může sloužit jako přehled jak pro studenty tak pro odborné pracovníky vyučující na vysokých školách, aby mohli nahlédnout na problematiku „drogové kriminality“ a následně vypracovat účinné opatření ve formě preventivně vzdělávacích akcí či jako hodnotný poznatek do další praxe studentů Zdravotně sociální fakulty, Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích.

1. Současný stav

1.1 Definice drogy

Drogy se dají definovat jako omamné látky, které mění stav člověka různými způsoby. Získávají se buď z rostlin nebo chemickou syntézou.[19] Člověk si může vypěstovat návyk buď psychický nebo fyzický a stává se z něho toxikoman.[2] Světová zdravotní organizace definuje pojem toxikoman jako každou oběť fyzické či psychické závislosti (nebo obou těchto závislostí zároveň).[26] Problém drog je starý jako lidstvo samo. Odkazy na drogy nacházíme ve starém zákoně i starších náboženských textech. Drogy, ať už legální či nelegální, už od počátku věků způsobují lidstvu problémy.[9]

1.2 Historický pohled na drogy

Drogy provázejí lidstvo po tisíciletí. Jde o to, s jakým cílem a v jakém dávkování tu kterou látku použijeme. Tatáž látka muže být v určitém případě lékem, v určitém drogou. Lidé od pradávna využívali obojího. Každá kultura měla svou drogu. Ta bývala běžnou součástí legend, mýtů, prostě tradice. Ovšem ve většině případů nevyvolávala žádné nepřijatelné důsledky, byla obvyklá, byla součástí oné kultury, nevedla k jejímu rozkladu. Droga měla svou jasně vymezenou úlohu (např. jihoameričtí Indiáni žvýkali koku, aby přežili určitá období svého života, opium bylo součástí meditací čínských filozofů a učenců, halucinogeny hrály významnou úlohu v rituálních obřadech většiny kultur). Vědělo se také, jak regulovat její nadměrné užívání. Droga tolerovaná tou kterou kulturou či společenstvím se prakticky nedostala za její hranice.[24]

1.3 Vývoj drogové scény

Se vzrůstajícím obchodem a objevováním "světa" se začaly objevovat i slasti přivezených drog (např. tabák z Ameriky, opium z Orientu). V 19. století znal civilizovaný svět téměř všechny typy dnešních drog. Jejich zneužívání se však stalo záležitostí velmi úzkého okruhu dobře ekonomicky situovaných lidí. V tomto období se jiné drogy kromě alkoholu a tabáku nestaly masovější záležitostí, ačkoli byly ve většině případech volně dostupné.[25] Dvacáté století je stoletím překotného vývoje

a převratných změn, jak politických, tak ekonomických, ale i technických a společenských. Po obou světových válkách, v dějinách ojedinělých svou rozsáhlostí a brutalitou a po odhalení stalinských praktik, se pro mnohé stává pojem síla a moc téměř totožná s obsahem slova zlo. Hledají se východiska. Šedesátá léta znamenají v drogové oblasti bezesporu revoluci. Během těchto let se uskutečnil pokus volně včlenit dosud málo známé drogy do života moderní přetechnizované společnosti. Pomoci nich mělo lidstvo dospět k jakémusi vyššímu vývojovému stupni myšlení i jednání. Tak, jako mnoho spasitelných receptů v dějinách, ani tento nebyl ten pravý. Ba právě naopak. Drogy se staly masovou záležitostí se vším negativním, co k nim neoddělitelně patří. Zoufalý pokus o řešení krizové situace vedl koncem sedmdesátých let v USA k vyhlášení tzv. drogové války. Zřejmě také proto, že se v ní nebojovalo proti konkrétním problémům, které konkrétní droga na konkrétním místě způsobuje, její výsledek nesplňoval do ní vložená očekávání (spousty proinvestovaných peněz, ale rozhodně ne společnost bez drog).[(18)]

1.4 Vývoj drogové scény v Čechách

Klasickou českou drogou je pivo (kombinace alkoholu s chmelovým výtažkem má zvláštní tlumivé účinky). Jiné drogy se v Čechách ve větším měřítku neužívaly. V 19. století se více rozšířilo kouření tabáku a požívání alkoholu. Na počátku 20. století bylo u nás zaregistrováno několik případů zneužívání morfinu. Byli to lidé z řad lékařských a uměleckých, kteří v tomto opiátu hledali nové zážitky či inspiraci. V době první republiky se stalo módní záležitostí kouření koky, ale pouze ve vybrané společnosti (tanečníci, herci, tzv. pražská smetánka a pražské prostitutky). Zneužívání kokainu dosáhlo poměrně nebezpečných rozměrů včetně s ním spojeného ilegálního organizovaného obchodu.[(16)]

Pro zajímavost cituji část výnosu ministerstva školství a osvěty ze dne 7. 8. 1924 jako reakci na pronikání drog mezi studenty: "Nebezpečí nezřízeného požívání narkotických prostředků, které zavlečeno do republiky Československé z Berlína tanečnicemi a cizozemskými studenty též mezi naše studentstvo, hrozí zničením celého mladého studentského dorostu a nesmí být tudíž v zájmu budoucnosti našeho národa

nikterak podceňováno. Mladí lidé, kteří se oddávají požívání narkotických prostředků, zničí nejen svou tělesnou konstituci, ale stanou se nenormálními a nemohou nikdy po delším požívání jedů být užitečnými členy lidské společnosti. Narkotické prostředky tyto, hlavně kokain, morfium a jiné jedy, vyráběny jsou v Německu továrně a rozšiřovány jsou obratně vedenou propagační činností mezi mladou generací a studentstvem za účelem zvýšení konsumu, výroby a výdělku těchto továren." Válečné operace v době druhé světové války přerušily drogový tranzit a obchodování s omamnými látkami se stalo riskantní. Socialistické Československo bylo relativně odříznuté od světového obchodu s drogami. Plnilo pouze roli tranzitní země. A také ani československá koruna nebyla pro drogovou mafii zajímavou měnou. Problémy s alkoholem, které tady řada lidí měla, se dlouhou dobu uměle skrývaly. Podomácku vyráběný pervitinu a braun byl záležitostí poměrně malé skupiny lidí. Teprve v druhé polovině 80. let se více začala pěstovat a kouřit marihuana. Po listopadu 1989 se situace dramaticky změnila. V současné době jsou drogy všeho druhu k dostání všude (zejména ve větších městech - v klubech, školách, na ulici...). Užívá je stále více lidí. Nejohroženější skupinou se stala mládež ve věkovém rozmezí od 15 do 25 let.[16]

1.5 Úskalí závislosti na drogách

Člověk může být závislý na nějaké látce, nutkavém jednání nebo vztahu. Nikdo nechce být ničím ovládán, a přesto se to neustále stává. Čím více je člověk něčím ovládán, tím méně je svobodný. Může se stát, že to něco člověka zcela zotročí, vládne mu. Člověk ztratil kontrolu nad svým životem, nedělá, co by opravdu chtěl. Je nemocný. Závislost neboli oddání se něčemu je téměř vždy projevem něčeho hlubšího, [8], například:

- útěk před problémem (y),
- neschopnost se vypořádat s tlakem společenské skupiny (party),
- bezradnost, neví , co se svým vlastním životem,
- neví, kým je, jakou má hodnotu.

Drogová závislost je o to záludnější, že

1. vzniká poměrně rychle - v průměru 2 - 3 roky (závisí na druhu užívané drogy, popř. kombinaci drog, osobních dispozicích jedince, věku...),
2. pokud člověk zakusí příjemnosti drogy, jen těžko si dokáže představit, že ho může z ráje stáhnout do pekelné propasti,
3. skončit s drogou úplně bez problémů se podaří jen málokomu.

1.5.1 Fyzická a psychická drogová závislost

Fyzická závislost

(běžná u opiátů, např. heroinu):

- tělo si na drogu zvykne, droga se stává součástí organismu, nemá-li ji, protestuje (abstinenční syndrom),
- pro dosažení stejného účinku si organismus žádá vyšší dávku drogy (vzrůst tolerance).

Psychická závislost

(běžná u stimulačníních drog, např. pervitinu):

- jedinec pociťuje silnou touhu po droze,
- potřeba drogy se stává nepotlačitelná,
- veškeré chování se zaměřuje na získání drogy,
- jedinec ztrácí zájem o vše jiné, co s drogou nesouvisí.

1.5.2 Osobnost člověka závislého na drogách

Neexistuje osobnost, která by byla proti vzniku závislosti zcela chráněna.[15] Avšak pravděpodobnost vzniku závislosti je vyšší u:

1. osob zvýšeně citlivých, zranitelných, úzkostných, trpících komplexem méněcennosti. Droga se stimulačními účinky (např. pervitin) poskytne takové osobnosti to, co se jí nedostává,

2. osob extrovertních, které mají sklony k impulzivitě, dramatizování a zvýšené soběstřednosti, mají často konflikty s okolím, jsou agresivní. Opiátové drogy (např. heroin) u tohoto typu osobnosti vyvolávají pocit celkového zklidnění, nepoznaného vnitřního klidu,

3. osob žijících v rodinách, kde je někdo závislý na jakékoli droze (včetně alkoholu a tabáku),

4. osob, které mají určité, byť drobné mozkové poškození, duševní poruchu nebo jsou dlouhodobě nemocní.(11)

1.6 Drogy a legislativa

1.6.1 Mezinárodní kontrola drog

Problematika kontroly drog není samozřejmě řešena pouze na úrovni jednotlivých států (i když tato úroveň je co do významu dominantní), ale též na úrovni mezinárodní. Zde existuje celá řada institucí, které se touto činností zabývají - nejdůležitější je v současné době OSN a v jeho rámci Komise pro omamné látky a INCB (Mezinárodní výbor pro kontrolu drog). Mezinárodní kontrola drog je založena na mezinárodním právu tvořeném tzv. “úmluvami”. Chtěl bych se stručně zmínit o těchto úmluvách, jejich historii, obsahu a fungování.

Mezinárodní právo regulující kontrolu drog bylo od samého počátku právem smluvním. První mezinárodní úpravy kontroly drog spadají do období na začátku 20. století, kdy se problém s rostoucím pohybem drog z jedné země do druhé stal zřejmým. Fungování celého mezinárodního kontrolního systému, vybudovaného na těchto smlouvách, spočívá v podstatě na stejných výchozích principech. Jde o národní kontrolu vykonávanou jednotlivými státy v rámci jejich kompetence (převážně územní) a v souladu s mezinárodními smlouvami, jejichž jsou stranami. Každá smluvní strana musí přijmout odpovídající zákonodárství a nezbytná administrativní opatření, jakož

i spolupracovat při realizaci mezinárodních závazků s ostatními státy a příslušnými mezinárodními orgány pro kontrolu drog, zřízenými k tomuto účelu smlouvami.(22)

Cesta k poznání nebezpečí drog a nezbytnosti mezinárodní spolupráce při jejich kontrole nebyla přímá a jednoduchá - svědčí o tom prehistorie mezinárodní kontroly drog poznamenaná několika "opiovými válkami" v polovině 19. století. Teprve na přelomu 19. a 20. století se začala utvářet snaha o regulaci drog, zejména opia, která vyvrcholila svoláním první konference v Šanghaji roku 1909. Tato konference se stala odrazovým můstkem pro vytvoření první mezinárodní úmluvy z roku 1912, na kterou pak navázaly úmluvy další až do dnešních dnů.(25)

Ani dnes ale není zdaleka vyhráno, protože za drogami se vždy skrýval obrovský byznys, a proti němu se bojuje velmi těžce. Odborníci z OSN jsou si toho vědomi, a proto vytvořili ve dnech 23. - 27. 9. 1996 ve Vídni Vzorový zákon o nezákonném obchodování drogami a o deliktech s tím souvisejících. Je zamýšlen výhradně jako vodítko pro země, které chtějí uzákonit nebo zmodernizovat své trestní právo týkající se drogové kontroly.(5)

1.6.2 Nejstarší úmluvy o kontrole drog

V období let 1912 až 1945 bylo přijato šest úmluv upravujících různé aspekty kontroly opia a jiných drog:

- Mezinárodní opiová úmluva (Haag, 1912)
- Mezinárodní opiová úmluva (Ženeva, 1925)
- Úmluva o omezení výroby a úpravě distribuce omamných látek (Ženeva, 1931)
- Úmluva k potlačování nedovoleného obchodu s omamnými látkami (Ženeva, 1936)
- Dohoda o výrobě, vnitřním obchodu a použití zpracovaného opia (Ženeva, 1925)
- Dohoda o kontrole kouření opia na dálném východě (Bangkok, 1931)

Mezinárodní opiová úmluva (Haag, 1912)

První pokus o mezinárodní regulaci drog byl učiněn již v roce 1909. Tehdy se sešli v Šanghaji zástupci 13 států (USA, Čína, Velká Británie, Francie, Německo, Itálie, Nizozemí, Portugalsko, Rakousko-Uhersko, Rusko, Japonsko, Siam a Persie) na první mezinárodní konferenci o omamných látkách. Pro tuto konferenci byl charakteristický spor mezi americkou a čínskou delegací, které prosazovaly zákaz mezinárodního obchodu s opiem, a britskou delegací, jakož i delegacemi ostatních evropských mocností, které se snažily ochránit své zájmy na tomto obchodu. Proto nakonec nebyl přijat žádný právně závazný instrument, ale jen devět rezolucí. Přesto tato doporučení obsahovala již některé základní principy budoucí mezinárodní kontroly drog, zejména omezení obchodu s drogami jen pro lékařské účely. Poprvé se tak prosadila - byť zatím v dokumentu právně nezávazné povahy - myšlenka, aby státy omezily své vývozy kvůli ochraně zájmů jiných států.(20)

Práce této konference, známé též jako Opiová komise, byla počáteční etapou na cestě k vypracování první závazné mezinárodní smlouvy o kontrole drog. Mezinárodní opiové úmluvy, podepsané v Haagu dne 23. 1. 1912. Tato úmluva vstoupila v platnost v roce 1915 a stala se tak prvním mezinárodněprávním instrumentem zaměřeným na kontrolu přepravy drog považovaných za nezbytné pro lékařské účely. Na rozdíl od Šanghajské konference, která se zabývala pouze opiem a jen jedním regionem, tato úmluva se v zásadě vztahovala na všechny tehdy známé drogy a přes omezený počet smluvních stran (původně jen 13 států) byla zamýšlena jako univerzální. Z obsahového hlediska se úmluva dělí na tři základní části. První část se týkala surového opia, kde smluvní strany měly přijmout zákony upravující jeho výrobu a distribuci a opatření k omezení mezinárodního obchodu. Druhá část se zaměřila na opium zpracované ke kouření, u něhož se státy zavázaly postupně zakázat výrobu, vnitřní obchod a užívání. Třetí část se vztahovala na opium pro lékařské účely, morfin, kokain a další přípravky, pro které měly státy vydat předpisy dovolující jejich výrobu, prodej a užívání jen pro medicínské účely.

Mezinárodní opiová úmluva (Ženeva, 1925)

Jde o první z řady úmluv vypracovaných pod záštitou Společnosti národů. Tato organizace se hned od svého vzniku začala zabývat i problémem drog. Již na svém prvním shromáždění v roce 1920 zřídila Poradní výbor pro obchod s opiem a jinými nebezpečnými drogami (*Advisory Committee on traffic in Opium and Other Dangerous Drugs)*, který měl pomáhat a radit výkonnému orgánu Společnosti národů, Radě v této oblasti. Mezinárodní opiová úmluva (již druhá toho jména, ale první v rámci Společnosti národů) byla podepsána v Ženevě dne 19. 2. 1925. Na rozdíl od první úmluvy se vztahovala na všechny tři hlavní přírodní drogy, tj. opium, koku a cannabis, jakož i na jejich deriváty (heroin, kokain, hašiš). Touto úmluvou byl zřízen Stálý ústřední komitét, přejmenovaný později na Stálý ústřední komitét pro omamné látky (*Permanent Central Narcotics Board).* Šlo o první orgán svého druhu, tj. založený na základě smlouvy, složený z nezávislých expertů a pověřený dohledem nad systémem statistické kontroly drog, který zavedla právě tato úmluva. Orgán pak také zavedl systém dovozních certifikátů a vývozních povolení pro legální mezinárodní obchod s omamnými látkami. Zároveň soustřeďoval statistické údaje o výrobě, spotřebě, zásobách, dovozech a vývozech, jakož i zabavených množstvích kontrolovaných látek. Tím byly vlastně položeny základy mezinárodního kontrolního mechanismu v oblasti drog, na které pak navazovaly nové smlouvy a nové (či přejmenované) mezinárodní orgány, a to i po vzniku OSN.[(4)]

Úmluva o omezení výroby a úpravě distribuce omamných látek (Ženeva, 1931)

Zatímco předchozí opiové smlouvy se týkaly kontroly mezinárodního pohybu drog, Úmluva o omezení výroby a úpravě distribuce omamných látek, podepsaná v Ženevě dne 13. 7. 1931, usilovala o omezení světové produkce těchto látek pouze pro lékařské a vědecké účely. Úmluva zavedla povinný systém odhadů (*estimates*), což znamená, že smluvní strany jsou povinny poskytovat kvantitativní údaje o předpokládané potřebě drog pro výše uvedené legální účely, včetně množství pro další zpracování, vývoz i zásoby. Zároveň byl zřízen kontrolní orgán pro přezkoumání těchto odhadů. Úmluva dále stanovila omezení výroby kontrolovaných látek, zákazy

a omezení vývozu určitých látek (včetně přípustných výjimek) i náležitosti národního dozoru nad výrobou a distribucí omamných látek. Úmluva také rozšířila sféru kontroly na průmyslově vyráběné drogy a zavedla dělení látek do dvou skupin. Celkově znamenala tato úmluva zpřísnění kontroly a sankcí, včetně možnosti uvalit embargo na dovoz či vývoz omamných látek vůči zemi porušující stanovený režim.(9)

Úmluva k potlačování nedovoleného obchodu s omamnými látkami (Ženeva, 1936)

Až do roku 1936 mezinárodněprávní instrumenty kontrolovaly pouze legální pohyb omamných látek, popř. se snažily o omezení jejich výroby, ale samy neusnadňovaly mezinárodní spolupráci v boji proti nelegálními obchodu a tranzitu drog. Teprve Úmluva k potlačování nedovoleného obchodu s omamnými látkami, podepsaná v Ženevě 26. 6. 1936, přinesla změnu. Šlo o první mezinárodní instrument, který stanovil přísné tresty a extradici pachatelů trestného činu nedovoleného obchodu s omamnými látkami, a patří tak mezi první smlouvy z oblasti tzv. mezinárodního práva trestního.(14)

Dohoda o kontrole kouření opia na Dálném východě (Bangkok, 1931)

V posledních dvou případech jde o relativně méně významné (z hlediska vývoje mezinárodněprávní regulace drog) dohody, a to vzhledem k jejich omezenému rozsahu *ratione materiae,* popř. i *ratione loci*. Jednalo se o snahu regulovat výrobu a kouření opia, tedy o fenomén spíše regionálního významu, který byl považován hlavními signatáři (Velká Británie, Francie a Indie) za nepříliš škodlivý a závažný vzhledem k místní tradici (na Dálném Východě). Místo zákazu zavedly tyto dohody výrobu a distribuci kontrolovanou státním monopolem, početní omezení a registraci kuřáků opia, zákaz prodeje mladistvým, apod.. Tento přístup narazil na odpor stoupenců prohibionistické politiky, zejména USA a Číny, jejich zástupci na protest opustili v roce 1925 Ženevskou konferenci.

Celkově lze hodnotit nejstarší smluvní úpravy (přijaté do 2. světové války, resp. do vzniku OSN) jako dílčí a současně jednoúčelové. Upravovaly totiž vždy jen poměrně úzký okruh otázek, např. buď jen kontrolu legálního pohybu drog, anebo jen trestní postih nezákonného obchodu. Závažnějším nedostatkem však byla obsahová

nejednotnost a roztříštěnost, a to jak materiálního práva, tak i institucí kontrolního mechanismu (skoro každá smlouva zavedla vlastní kontrolní orgány). Navíc existoval rozpor mezi úpravami s globálním a prohibionistickým zaměřením a instrumenty, které dovolovaly kontrolované kouření opia v určitých zemích (na Dálném Východě), takže lze mluvit o nežádoucím dvojím standardu. Z hlediska legislativně technického pak vadila určitá nepružnost daná tím, že omamné látky, na které se příslušná mezinárodní kontrola vztahovala, byly definovány přímo ve smluvních článcích, takže při objevení nových látek bylo nutné smlouvu revidovat (prakticky uzavírat novou smlouvu nebo protokol). Některé nedostatky odstranily protokoly přijaté brzy po vzniku OSN, většinu z nich ale až Jednotná úmluva z roku 1961.

1.6.3 Úmluvy ke kontrole drog přijaté v rámci OSN

1. Protokol z Lake Success (1946)
2. Protokol z Paříže (1948)
3. Protokol z New Yorku (1953)
4. Jednotná úmluva o omamných látkách (New York, 1946)
5. Protokol o změnách Jednotné úmluvy o omamných látkách (Ženeva, 1972)
6. Úmluva o psychotropních látkách (Vídeň, 1971)
7. Úmluva OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami (Vídeň, 1988)

Po svém vzniku převzala Organizace spojených národů od zaniklé Společnosti národů její funkce v oblasti kontroly drog. Funkce vykonávané dříve Poradním výborem pro obchod s opiem a jinými nebezpečnými drogami byly přeneseny na Komisi pro omamné látky (*Commission on Narcotic Drugs, Commission des stupéfiants*), zřízenou v roce 1946 jako funkční komise Hospodářské a sociální rady OSN.

Protokol z Lake Success (1946)

Jedním z prvních úkolů nové Komise pro omamné látky bylo vypracování Protokolu podepsaného v Lake Success dne 11. 12. 1946, který pozměnil všechny starší úmluvy o drogách, jež ovšem zůstaly i nadále v platnosti. Protokol byl tím mezinárodněprávním instrumentem, který převedl funkce svěřené staršími smlouvami Společnosti národů na OSN. Věcné změny v mezinárodní kontrole drog však tento protokol neprovedl.

Protokol z Paříže (1948)

Protokol podepsaný v Paříži dne 19. 11. 1948, podrobující mezinárodní kontrole některé drogy, které nebyly uvedeny v Úmluvě z roku 1931, reagoval na výrobu a používání nových, synteticky získávaných návykových látek. K tradičním přírodním omamným látkám tak přibyla celá skupina kontrolovaných látek. Protokol především zavedl pružnější postup (kontrolovaný Mezinárodní zdravotnickou organizací) pro rozšíření mezinárodní kontroly na nové látky. Od zařazení látky na seznam je automaticky její výroba i distribuce povolena pouze pro lékařské a vědecké účely.

Protokol z New Yorku (1953)

Na potřebu regulace pěstování opiového máku reagoval Protokol o omezení a úpravě pěstování máku, jakož i výroby, mezinárodního obchodu, velkoobchodu a používání opia, podepsaný v New Yorku dne 23. 6. 1953. Snažil se omezit nadbytečnou výrobu opia pro legální účely a jeho zásoby udržované jednotlivými státy. Pouze sedm zemí (Bulharsko, Jugoslávie, Řecko, Indie, Irán, Turecko a SSSR) bylo oprávněno vyrábět opium na export. Tyto státy přitom musely nejen zavést monopol na jeho výrobu, ale také dovolit inspekce na svém území. Protokol svěřil určité kontrolní a donucovací pravomoci Stálému ústřednímu komitétu (později nahrazenému Mezinárodním orgánem pro kontrolu narkotik, INCB), včetně pravomoci uložit v určitých případech (při překročení kvóty) embargo na vývoz opia. Protokol z roku 1953 pro značné problémy s ratifikací vstoupil v platnost až v roce 1963, ale záhy byla jeho ustanovení nahrazena - mezi stranami Jednotné úmluvy (1961) - ustanoveními této nové úmluvy, jež vstoupila v platnost 13. 12. 1964. Osud Protokolu (1953) byl

poznamenán procesem dekolonizace. Rozvojové země se bránily proti všemu, v čem spatřovaly útok na svou svrchovanost nad přírodními zdroji. Místo dřívějšího rozporu mezi stoupenci zákazu drog (zejména USA) a evropskými koloniálními mocnostmi nastoupil rozpor mezi státy Severu (konzumenty drog) a Jihu (pěstiteli drog). Tato nová mezinárodní situace se promítla při přípravě a přijetí Jednotné úmluvy (1961).

Jednotná úmluva o omamných látkách (New York, 1961)

Základním pilířem současného mezinárodního systému kontroly drog je právě Jednotná Úmluva o omamných látkách (dále jen Jednotná úmluva), která byla přijata v New Yorku dne 30. 3. 1961. Jak naznačuje i její název, Jednotná úmluva především sjednotila a nahradila (až na několik ojedinělých ustanovení) všechny starší mezinárodní smlouvy v oblasti kontroly drog. To byl první z cílů nové úpravy. Druhým cílem Jednotné úmluvy bylo zjednodušit a zpřehlednit poněkud roztříštěný institucionální mechanismu mezinárodní kontroly drog. Staršími smlouvami (z roku 1925 a 1931) vytvořené kontrolními orgány byly nahrazeny novým Mezinárodním orgánem pro kontrolu omamných látek, jehož funkce byly nově vymezeny.

Třetím hlavním cílem bylo rozšířit existující mezinárodní kontrolu, a to jednak na pěstování rostlin, které slouží jako surovina pro získávání drog (opiový mák, keř koky a konopí), jednak na nové, synteticky vyráběné látky. Všechny kontrolované látky jsou ovšem zařazeny do seznamů I. až IV., které mohou být průběžně doplňovány. Jednotná úmluva zavedla i povinnost států udržovat zvláštní administrativní službu a obsahuje též ustanovení o prevenci, léčení a rehabilitaci narkomanů.

Celkově lze označit Jednotnou úmluvu za *víceúčelový mezinárodněprávní instr*ument, který předvídá nejen *administrativní* (kontrola drog od výroby přes mezinárodní obchod a distribuci až po spotřebu), *ale i trestní opatření* (byť jen v omezeném rozsahu).

Protokol o změnách Jednotné úmluvy o omamných látkách (Ženeva, 1972)

Protokol o změnách Jednotné Úmluvy (1961), přijatý dne 25. 3. 1972 v Ženevě, mimo jiné zdůraznil potřebu poskytovat osobám závislým na omamných látkách léčení

a rehabilitace, kterážto opatření mohou být použita, pokud se tyto osoby dopustily trestného činu podle Jednotné úmluvy, jako alternativa trestu. Protokol dále posílil pravomoci Mezinárodního orgánu pro kontrolu omamných látek a podtrhl význam koordinované mezinárodní spolupráce.

Úmluva o psychotropních látkách (Vídeň, 1971)

Zatímco dosavadní mezinárodní instrumenty se vztahovaly pouze na kontrolu omamných látek, Úmluva o psychotropních látkách, přijatá ve Vídni dne 21. 2. 1971, významně rozšířila mezinárodní kontrolu. Jde v ní o velkou skupinu průmyslově vyráběných látek, které dokáží měnit náladu a chování lidí a mohou vytvářet závislost. Patří sem halucinogeny (jako LSD), stimulanty (jako amphetamin) a sedativa (jako barbituráty). V závislosti na velikosti rizika spojeného s jejich používáním a jejich léčebné hodnotě jsou tyto látky rozděleny do čtyř seznamů s odstupňovanou přísností kontroly. Úmluva v zásadě přebírá model Jednotné úmluvy (zejména pokud jde o institucionalizovaný kontrolní mechanismus), ale celkově obsahuje méně náročné závazky. Vzhledem k povaze kontrolovaných látek (většinou jde o hojně používaná léčiva) má pro zařazení určité látky na jeden ze seznamů rozhodující význam odborné posouzení Mezinárodní zdravotnické komise.

Úmluva OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami (Vídeň, 1988)

Hlavním cílem zatím poslední z mnohostranných smluv, Úmluvy OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami, přijaté ve Vídni dne 20. 12. 1988, je posílit právní nástroje mezinárodní spolupráce států při potlačování tohoto typu mezinárodní kriminality. Nejde jen o rozšíření okruhu skutkových podstat, které se smluvní strany zavázaly inkriminovat ve svém vnitrostátním právu, ale i o další opatření, jako zmrazení a konfiskace výnosů a majetku získaných z obchodu s drogami, průlom do bankovního tajemství umožňující soudům získat bankovní, finanční a obchodní záznamy. Úmluva dále usnadňuje extradici obchodníků s drogami a vzájemnou právní pomoc orgánů činných v trestním řízení při vyšetřování trestných činů spojených s obchodem s drogami.

I když by se mohlo na první pohled zdát, že Úmluva z roku 1988 je čistě jednoúčelovou smlouvou spadající do sféry tzv. Mezinárodního práva trestního, ve skutečnosti jde spíše o instrument komplexní povahy. Státy se totiž rozhodly uzavřít smlouvu, která je sice především zaměřena na potlačování mezinárodního obchodu s drogami, ale zároveň se zabývá i jinými aspekty celkového problému drog, zejména těmi aspekty, které nebyly upraveny staršími smlouvami. Jedná se zejména o kontrolu látek často užívaných při nezákonné výrobě omamných nebo psychotropních látek (čili, jinými slov, tzv. prekursorů a základních chemikálií).

1.7 Mezinárodní klasifikace drog

Mezinárodní kontrola drog je založena na třech mezinárodních konvencích, z nichž všechny v sobě zahrnovaly rámec konvence OSN *Single Convention on Narcotic Drugs (New York 1961, novelizovaná v r. 1972); konvence o psychotropních látkách (Convention on Psychotronic Substances)* (Vídeň, 1971) a Konvence proti nezákonnému pašování narkotik a psychotropních látek *(Convention against Illicit Traffic Narcotic drugs and Psychotropic substances)* (Vídeň 1988).[23]

1.7.1. Narkotika (omamné látky)

Narkotika jsou klasifikována a dána pod mezinárodní kontrolu prostřednictvím Singele convention on Narcotic Drugs z r. 1961, novelizace v r. 1972. Tato konvence směřuje k omezení produkce, výroby, exportu, importu, distribuce, obchodování, užívání a vlastnictví drog výlučně na lékařské a vědecké účely.[10]

Tato konvence rozděluje narkotika do čtyř seznamů (soupisů):

I. Látky s návykovými vlastnostmi, představující závažné riziko zneužívání (kanabis a jeho deriváty, kokain, methadon, morfin, opium, heroin atd.). Kontroly těchto látek jsou velmi přísné.

II. Látky normálně užívané pro lékařské účely, s menším rizikem zneužití (kodein, propiram, atd.). Kontroly jsou méně přísné.

III. Přípravky z látek vyjmenovaných v soupisu II., rovněž tak přípravky z kodeinu, morfinu nebo opia. Tyto přípravky podle WHO nepředstavují riziko zneužití

a mezinárodní kontrola je shovívavá.

IV. Nejnebezpečnější látky, už vyjmenované v seznamu I., které jsou obzvláště škodlivé a jejich lékařská nebo terapeutická hodnota je velmi omezená (heroin, kanabis a kanabisová pryskyřice, acetorphin atd.). Konvence dává zúčastněným stranám možnost uvalit úplný zákaz na produkci, výrobu, užívání, vlastnictví atd. těchto látek.(10)

1.7.2 Psychotropní látky

Psychotropní látky jsou podrobeny mezinárodní kontrole Konvencí OSN o psychotropních látkách z r. 1971. Jejím cílem je opět zajistit, aby tyto látky byly dostupné jen pro lékařské a vědecké účely. Tyto psychotropní látky mohou mít terapeutickou hodnotu, ale zároveň představují nebezpečné riziko zneužití.(3)

Klasifikace psychotropních látek OSN je založena na čtyřech seznamech

1. Halucinogeny (LSD, DMT, Psilocybin, THC, MDMA, "extáze", meskalin) - látky, které představují vysoké riziko zneužití a zvláště vážnou hrozbu pro veřejné zdraví, a které mají velmi malou nebo žádnou terapeutickou hodnotu.
2. Stimulantia amfetaminového typu - látky představující riziko zneužití, vytvářej vážnou hrozbu veřejnému zdraví a mají nízkou nebo malou terapeutickou cenu.
3. Barbituráty - látky představující riziko zneužívání, vážnou hrozbu veřejnému zdraví, a které mají poměrně malou nebo vysokou terapeutickou cenu.
4. Sedativa, analgetika, narkotika - látky představující riziko zneužití a menší hrozbu pro veřejné zdraví s vysokou terapeutickou hodnotou.

1.8 Klasifikace drog v Evropě

1.8.1 Sankce a zákazy užívání drog v Evropě

Situace ohledně zákonodárství členských států o užívání drog je následující: V šesti členských státech je užívání drog zakázáno zcela (Finsko, Francie, Řecko, Lucembursko, Portugalsko, Švédsko). Ve třech členských státech je užívání drog zakázáno za určitých okolností (Belgie skupinové užívání, Irsko a Spojené království - opium). Ve čtyřech členských státech je užívání drog nepřímo kontrolováno

prostřednictvím represe držení nebo získávání drog (Rakousko, Dánsko, Německo, Nizozemí). V jednom členském státě - Španělsku - se za užívání drog ukládají pouze správní sankce (užívání drog na veřejnosti). V jednom členském státě - Itálie - po referendu z roku 1993 není užívání drog vůbec zmiňováno. V ostatních zemích je nastavena určitá tolerance u jednotlivých „měkkých“ drog. Nicméně v praxi se zdá být politika členských států Evropské unie ve vztahu k užívání drog mnohem homogennější, než by rozbor zákonodárství ukazoval.(3) Členské státy vykazují vysoký stupeň homogenity v činnosti obecně prováděné soudy. Normálně se trestá příležitostné užívání, první výstrahou či pokutou, a ve všech členských státech můžeme najít ustanovení pro nařízení léčby místo žaloby a uvěznění za užívání drog u závislých osob.(4)

1.9 Nástin historie právní úpravy „drogových“ trestných činů na historickém území Čech, Moravy a Slezska

1.9.1 Rakousko-uherské monarchie

Na našem území se problematika trestněprávních deliktů souvisejících s drogami datuje již od padesátých let 19. století, tj. rakousko- uherské monarchie – nikoli ovšem tak, jak má na mysli současné trestní právo. Zákon 117/1852, zákon o zločinech, přečinech a přestupcích, se již dotýkal problematiky jedů a léčiv.(28) Jednalo se však spíše o úpravu živnostenského podnikání, tj. o postih provinění proti tehdejší předpisům, upravujících nakládání s léčivy a jedy. Trestný byl neoprávněný prodej léčiv vnitřních i zevních (§ 354), nedbalost v chování a oddělení jedů (§ 368) a zanedbání dohledu nad jedovatou látkou (§ 370). Co se týče podávání drogy, trestným činem bylo pouze tzv. „užívání odvaru z makovic při dětech“ (§ 337). Trest hrozil pouze došlo-li v souvislosti s požitím „odvaru“ k vážnému poškození zdraví či usmrcení. Pachateli pak hrozil trest za přestupek ve formě vězení se sazbou od 1 do 6 měsíců odnětí svobody. V případě, kdy došlo k usmrcení jednalo se už o přečin, který byl trestán tuhým vězením od 6 měsíců do 1 roku odnětí svobody (§ 336). Tento způsob trestu se vztahoval i na osoby, které se neopatrně chovaly při vykuřování sírou a při užívání narkotizujících prostředků (§ 336 písm. d). Tento zákon obsahoval také úpravu

o provozování lékařství nebo ranhojičství bez povolení, kde byla zmíněna i skutečnost, že osoba vykonávající zmíněné povolání, používá éterových par, tzv. narkotizování (§ 343). Zákon o zločinech, přečinech a přestupcích se tedy zabýval spíše tím, co mi dnes nazýváme distribucí, přičemž tresty nebyly příliš vysoké. Držení a užívání omamných látek trestné nebyly.

1.9.2. První republika

Rakousko-uherská trestněprávní úprava se zachovala až do 30. let 20. století, kdy významná změna nastala v souvislosti s přijetím Mezinárodní opiové smlouvy a smluv o omezení výroby a úpravy distribuce omamných látek. Zákonem č. 29/1938 Sb., kterým se prováděla Mezinárodní opiová smlouva ze dne 23. ledna 1912, vyhlášená pod č.159/1922 Sb., smlouva ze dne 19. června 1925, vyhlášena pod č. 147/1927 Sb., a smlouva o zamezení výroby a úpravy distribuce omamných látek ze dne 13. června 1931, vyhlášená pod č. 173/1933 Sb., (opiový zákon) byly obě úpravy promítnuty do právního systému tehdejšího Československa.(14) Zákon trestal v první řadě vyrobení omamných látek, přípravu, zpracování, přepracování, přechovávání, prodej, uvedení do oběhu, nabídku, dovoz, vývoz nebo průvoz. Takovéto chování bylo kvalifikováno jako přečin a trestem bylo vězení od 3 měsíců do 3 let a peněžitým trestem od 5 000 do 50 000 korun. Byl-li takovýto čin spáchán ve velkém rozsahu, v rámci provozování živnosti nebo za takových okolností, že z toho vzešlo těžké poškození těla nebo smrt člověka nebo nebezpečí pro život nebo zdraví lidí ve větším rozsahu, hrozil pachateli žalář od 1 do 5 let a peněžitý trest od 10 000 do 100 000 korun (§ 19 odst. 1 citovaného zákona). Trestná byla také výroba, opatření, přechování nebo přenechání nástroje nebo předmětu, který byl nepochybně určen k neoprávněné výrobě, k přípravě nebo k neoprávněnému zpracování nebo přechovávání omamných látek. V tomto případě hrozil pachateli trest od 1 měsíce do 1 roku a peněžitý trest do 5 000 korun (§ 19 odst. 2 citovaného zákona). Pojem „omamné prostředky“ – později „omamné láky“ – upřesňovaly provádějící vyhlášky. Jak vidno, zákon již zakotvoval jednotlivé trestné činy podobně jako je známe v dnešní době. Nerozlišoval ovšem mezi držením drogy pro vlastní potřebu či pro další distribuci.

1.9.3 Právní úprava po 2. světové válce

Poválečná právní úprava již zařadila drogové delikty přímo do rámce trestního zákona. Šlo o dva drogové delikty, a to o nedovolenou výrobu a držení omamných prostředků a jedů. Tomu, kdo bez povolení vyrobil, dovezl, vyvezl, jinému opatřil nebo přechovával omamné prostředky nebo jedy, hrozil trest odnětí svobody v trvání až tří let (§ 197 odst. 1), v případě, že se pachatel dopustil takového jednání ve větším rozsahu nebo výdělečně nebo jím způsobil smrt člověka nebo těžkou újmu na zdraví mnoha lidí, mohl být potrestán odnětím svobody v trvání 1 roku až 5 let (§ 197 odst. 2). Výroba, přechování předmětu určeného k neoprávněné výrobě omamných prostředků a jedů byla trestána odnětím svobody v trvání 2 let (§ 198).[27]

1.9.4. Držení drogy dle trestního zákona č. 140/1961 Sb. do 31. 12. 1998

Trestní zákon č. 140/1961 Sb. víceméně přejal předchozí trestněprávní úpravu. Dle ustanovení § 187 odst. 1 byl postihován ten, kdo bez povolení vyrobil, dovezl, vyvezl, jinému opatřil nebo přechovával omamné prostředky nebo jedy. Za toto jednání mohl být potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo nápravným opatřením nebo peněžitým trestem. Okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby byly v § 187 odst. 2 vyjádřeny tak, že trestem odnětí svobody na dvě léta až osm let muže být pachatel potrestán, jestliže tento čin spáchal jako člen organizované skupiny, získal jím značný prospěch nebo takovým činem způsobil těžkou újmu na zdraví více osob nebo smrt.

Trestný čin dle ust. § 188 tr. zák. postihoval pachatele, který vyrobil, sobě nebo jinému opatřil anebo přechovával předmět způsobilý k nedovolené výrobě omamných prostředků nebo jedů, a to trestem odnětí svobody až na dvě léta nebo nápravným opatřením nebo peněžitým trestem. Tato právní úprava platila až do novely trestního zákona, provedené zákonem č. 175/1990 Sb., kdy s účinností od 1. 7. 1990 byla skutková podstata trestného činu nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187 tr. zákona upravena tak, že se vztahovala nejen na omamné látky a jedy, ale i na psychotropní látky, a dále odstraňovala trestní postih přechovávání pro sebe, neboť dle této novelizace muselo být přechovávání omamné nebo psychotropní látky i jedu vykonáváno pro jiného.[20]

1.9.5 Drogové trestné činy po novele trestního zákona, provedené zákona č. 112/1998 Sb.

Novela trestního zákona, provedená zák. č. 112/1998, se dotkla všech skutkových podstat, upravujících tzv. drogové trestné činy. S účinností od 1. 7. 1998 byla skutková podstata § 187 – nedovolené nakládání a přechovávání omamných látek – zpřesněna, jednak pokud se týče dalších způsobů nakládání s omamnými látkami a jednak pokud jde o další předměty, se kterými je neoprávněně nakládáno. Dále byl podstatně zpřísněn trestní postih za spáchání tohoto tr. činu, přičemž byly rozšířeny okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby, které byly také rozčleněny do více odstavců. Skutková podstata § 188, týkající se výroby OPL, byla rozšířena i na vyrobení, opatření nebo přechovávání předmětu určeného k výrobě přípravku, obsahujícího omamnou či psychotropní látku a současně byl zpřísněn postih za tento trestný čin.

Konečně u trestného činu šíření toxikomanie upraveného v ust. § 188a, byl zpřísněn postih za tento trestný čin. Novela přinesla také další výraznou změnu, neboť s účinností od 1. 1. 1999 opětovně zakotvila trestnost přechovávání omamné nebo psychotropní látky nebo jedu v množství větším než malém pro sebe. Dle předkladatelů novely si tuto změnu vyžádala zejména vázanost ČR mezinárodními úmluvami. Ministerstvo vnitra ČR taktéž považovalo za důležitý argument ulehčení důkazní situace při prokazování trestné činnosti distributorů drog, kteří se dosud hájili poukazem na skutečnost, že drogu, která u nich byla nalezena, mají pro vlastní potřebu. V roce 1997 předložila Poslanecké sněmovně po letech diskusí a několika poslaneckých návrzích novelizací „(proti) drogové legislativy“ vládě České republiky návrh novelizace tzv. drogové legislativy (§187, §188a tr. zákona), skládající se z dlouhodobě připravované novely Ministerstva spravedlnosti ČR coby garanta legislativního procesu, doplněné Ministerstvem vnitra ČR o ustanovení zavádějící trestnost držení drog pro vlastní potřebu a tím implicitně i jejich užívání.

Právě toto ustanovení se v průběhu projednávání novelizací na parlamentní půdě i ve veřejném prostoru ukázalo jako nejkontroverznější. Vznítilo vzrušenou diskusi o následcích kriminalizace držení nelegálních drog pro vlastní potřebu ve vztahu

k léčebné péči o jejich uživatele,[17] pro práci policie, o jejím dopadu na primární, sekundární a terciární prevenci v neposlední řadě též o zvýšení míry „právního nihilismu“ ve společnosti. Výrazem těchto vyhraněných diskusí bylo veto Václava Havla z 5. dubna 1998, jímž prezident vrátil zákon k projednání Poslanecké sněmovně. Ta jej přijala v nezměněné podobě. Vláda České republiky v zájmu předejití možným negativním jevům, vyplývajících z implementace předmětných novelizací, zadala Ministerstvu spravedlnosti ČR úkol vypracovat analýzu možných negativních dopadů novelizací a návrh na jejich řešení.[30]

Tento materiál, nazvaný „Analýza negativních dopadů novelizace trestního zákona (drogová kriminalita) s návrhy na opatření“ a předložený ministrem Otakarem Motejlem, vláda dne 27. srpna 1998 přijala. Současně přijala Meziresortní protidrogová komise Úřadu vlády ČR záměr vědecky analyzovat dopady přijaté legislativní intervence. Dne 7. prosince 1998 vzala Meziresortní protidrogová komise na vědomí záměr provést Projekt analýzy dopadů (PAD) nové drogové legislativy v ČR se zaměřením na zavedení trestnosti držení nelegálních drog pro vlastní potřebu; na vědomí vzala též rámcový výzkumný plán; 30. března 1999 schválila MPK vyčlenění finančních prostředků na provedení studie PAD v roce 1999 a převzala nad projektem formální garanci. 10. března 2000 schválila Meziresortní protidrogová komise Úřadu vlády ČR plán dokončení projektu a vyčlenila pro něj prostředky.

1.10 Trestné činy v oblasti drog

Jde především o specifické trestné činy nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle §§ 187, 187a a 188 trestního zákona (viz trestnost držení drogy pro vlastní potřebu, trestnost šíření toxikomanie, trestnost zacházení s drogami).[21] Svým způsobem specifickou povahu pak má trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 trestního zákona, jehož se dopustí ten, kdo ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodil vlivem návykové látky, vykonává zaměstnání nebo jinou činnost, při kterých by mohl ohrozit život nebo zdraví lidí nebo způsobit značnou škodu na majetku (klasickým příkladem takového jednání je řízení motorového vozidla pod vlivem alkoholu, omamné nebo psychotropní látky). Vedle

těchto specifických trestných činů (drogová kriminalita v užším smyslu) se s užíváním drog pojí řada dalších trestných činů (tzv. sekundární nebo přidružená drogová kriminalita), jejichž pachatelé si majetkovou trestnou činností, zejména krádežemi, opatřují prostředky k získání drogy.(7)

1.11 Legislativní nástroje k prosazování práva na úseku drog

Otázky drogové problematiky jsou v ČR legislativně řešeny ve dvou rovinách, a to v rovině mezistátní, představované univerzálními mnohostrannými mezinárodními úmluvami, a dále vládními a resortními mezinárodními smlouvami, jimiž je upravována praxe spolupráce v oblasti boje s drogami. Úroveň vnitrostátní je tvořena českou legislativou.(12)

1.11.1. Mnohostranné mezinárodní úmluvy

Mezinárodní právní základ pro harmonizaci řešení drogové problematiky představují tzv. Úmluvy OSN o drogách. Česká republika se podpisem těchto smluv zavázala plnit závazky z nich vyplývající. Mezi nejdůležitější úmluvy lze zařadit tyto :

- Jednotná úmluva o omamných látkách z roku 1961, která byla publikována ve Sbírce zákonů jako vyhláška ministra zahraničních věcí č. 47/1965 Sb., ve znění doplňujícího Protokolu, vyhlášeného jako sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 458/1991 Sb.,
- Úmluva o psychotropních látkách z roku 1971, která byla publikována ve Sbírce zákonů jako vyhláška ministra zahraničních věcí č. 62/1989 Sb.,
- Úmluva OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami z roku 1988, která byla publikována ve Sbírce zákonů jako sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 462/1991 Sb. Tato úmluva se v současné době jeví jako nejaktuálnější.

V oblasti drogové problematiky postupuje MV a Policie ČR v souladu s výše uvedenými mezinárodními úmluvami a smlouvami a také platnou českou legislativou. MV usiluje jak o co nejširší uplatnění a použití těchto smluv na konkrétní situace, tak o co nejpreciznější úpravu a ustanovení zejména trestního

zákona, ale i celého českého právního řádu tak, aby odpovídal přijatým závazkům vyplývajícím z těchto dokumentů.

V tomto směru působí i na poli závazků vyplývajících z Schengenských dohod (Schengenské prováděcí úmluvy, Hlava III., kap. 6) a ostatních právních předpisů Evropských společenství. V souladu s těmito dohodami MV činí vše, co je v jeho působnosti pro předcházení a boj proti nedovolené poptávce po omamných a psychotropních látkách jakéhokoli druhu a pro předcházení a boj proti negativním následkům této nedovolené poptávky.(31)

- Dvoustranné mezinárodní smlouvy,
- Vybraná vnitrostátní legislativa vztahující se k OPL,
- Současná úprava v ČR (viz. níže).

- Zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 37/1989 Sb., o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů (§ 135),
- Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů (§ 6),
- Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů (§ 29 odst. 1 písm. e) a § 30),
- Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů (§ 20a),
- Zákon č. 13/1993 Sb., celní zákon, ve znění pozdějších předpisů (§ 4b),
- Zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů (§ 21),
- Zákon č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy, ve znění pozdějších předpisů (§ 5a),

- Zákon č. 79/1997 Sb., o léčivech a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (§ 26),
- Zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla) (§ 10),
- Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (§ 28),
- Zákon č. 257/2000 Sb., o probační a mediační službě, ve znění pozdějších předpisů (§§ 3 a 4),
- Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů (§ 5),
- Nařízení vlády č. 114/1999 Sb., kterým se pro účely trestního zákona stanoví, co se považuje za jedy, nakažlivé choroby a škůdce.

Další úprava je obsažena v zákoně č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a to ve smyslu páchání trestné činnosti, kdy v obecné části je stanoveno, že trestným činem je pro společnost nebezpečný čin, jehož znaky jsou uvedeny v tr. zákoně. Pokud se nejedná o tr. čin podle tr. zákona, může se jednat o přestupek či jiný správní delikt. V praxi je jeho provádění uskutečňováno tak, že trestná činnost spojená s omamnými a psychotropními látkami je postihována podle speciálních skutkových podstat trestných činů, části druhé tr. zákona, které jsou uvedeny ve IV. hlavě - trestné činy obecně nebezpečné, zvláštní části trestního zákona. Jedná se o takové činy, s nimiž je nebo bývá spojeno nebezpečí ohrožující život a zdraví více lidí nebo cizí majetek ve velkém rozsahu. Některé další skutkové podstaty trestných činů vztahujících se k omamným a psychotropním látkám jsou upraveny i v jiných částech trestního zákona.[(31)]

Jedná se především o tyto skutkové podstaty:

1. Trestné činy obecně nebezpečné - nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů:

- § 187 - nedovolené nakládání a přechovávání pro jiného;
- § 187a - přechovávání pro sebe;
- § 188 - předmět k nedovolené výrobě.

2. Trestné činy obecně nebezpečné – šíření toxikomanie:

- § 188a - šíření toxikomanie.

Hlava V. – trestné činy hrubě narušující občanské soužití:

- § 201 - ohrožování pod vlivem návykové látky.

Hlava XI. - trestné činy proti brannosti a proti civilní službě:

- § 266 - maření způsobilosti k službě;
- § 272d - vyhýbání se výkonu civilní služby.

Hlava XII. - trestné činy vojenské

- §§ 280 a 281 - vyhýbání se služebnímu úkonu a výkonu vojenské služby.

Tzv. drogová novela trestního zákona - zákon č. 112/1998 Sb. K 1. lednu 1999 nabyl účinnosti zákon č. 112/1998 Sb., kterým byl novelizován zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

V rámci této novely byly novelizovány skutkové podstaty drogových deliktů, které byly především upřesněny, pokud se týká dalších způsobů nakládání s OPL:

- byla nově zavedena trestnost držení drogy pro vlastní potřebu (shora uvedený § 187a tr. zákona),
- byly zpřísněny sankce za jednotlivé drogové delikty o nové okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby (shora uvedené § 187 a § 188 tr. zákona),
- byly vybrané skutkové podstaty drogových deliktů zařazeny mezi trestné činy podle ust. §167 tr. zákona - nepřekažení trestného činu, jehož znění je "Kdo se hodnověrným způsobem doví, že jiný připravuje nebo páchá" vyjmenované trestné

činy" a spáchání nebo dokončení takového činu nepřekazí,...".

(V návaznosti na zavedení trestnosti přechovávání OPL pro vlastní potřebu byla v rámci Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky zpracována krátkodobá studie (provedena v letech 1999 - 2001) pod názvem "Analýza dopadů novelizace drogové legislativy (PAD)". Jedná se o pokus o vyhodnocení dopadů změn zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, provedených zákonem č. 112/1998 Sb. Závěry této studie zpochybňují efektivitu provedené novely z hlediska vynaložených společenských nákladů na její realizaci. Ministerstvo vnitra se spolu s dalšími resorty se závěry této studie neztotožnilo a nedoporučilo ji vládě ke schválení. Vláda na svém jednání vzala tuto studii pouze na vědomí.)

1.11.2 Zákon č. 134/2002 Sb. - novelizace § 188a trestního zákona

S účinností od 1. července 2002 byl novelizován zákonem č. 134/2002 Sb. § 188a. Druhý odstavec tohoto paragrafu byl rozšířen o písmeno b). Hlavním účelem této novelizace je účinný boj proti drogám a týká se prevence a boje proti nezákonnému obchodu s drogami. Vedle šíření toxikomanie prostřednictvím veřejně přístupné počítačové sítě, jakou je Internet, byly demonstrativním výčtem (tiskem, filmem, televizí nebo jiným obdobným způsobem) doplněny obdobné účinné formy svádění, podporování, podněcování a šíření toxikomanie. Odst. 2 písm. b) představuje implementaci závazku vyplývajícího z čl. 9 Společného postupu odsouhlaseného Radou EU. Objektem tohoto trestného činu je zájem na ochraně společnosti a lidí proti možnému ohrožení, které vyplývá ze zneužívání návykových látek jiných než je alkohol.(7)

1.12 Přehled působnosti útvarů MV a Policie ČR odpovědných za problematiku drog

1.12.1 Vývoj situace v rámci Ministerstva vnitra

Se změnou drogové scény po roce 1990 se ukázala potřeba zřídit a začít budovat centrální, výkonný operativní úřad, s dosahem na celé území tehdejší

federace, který by se efektivně věnoval odhalování drogových deliktů a trestnou činností na úseku drog na všech úrovních, a který by se stal současně garantem mezinárodní spolupráce. Dne 1. listopadu 1991 byla zřízena Protidrogová brigáda Federálního policejního sboru (PDB FPS), první samostatný, protidrogový, specializovaný, výkonný útvar policie s celostátní působností. Personální základ PDB FPS tvořila část vybraných detektivů protinarkotického oddělení Správy hl. m. Prahy a část detektivů tehdejší středočeské úřadovny FKP FPS. Vedle toho v krátké době vznikl Úřad pro narkotika, jehož úkolem bylo zastřešovat policejní složky republikové a federální, celníky a další specialisty, a současně měl být koordinátorem v represivní protidrogové oblasti a plnit funkci strategického informačního a analytického centra. V rámci resortu však byla problematika drog současně ponechána v působnosti FKP a Správy hl. m. Prahy, přičemž nebyla vymezena činnost jednotlivých útvarů a spolupráce mezi nimi. Tato situace se negativně promítla na mimoresortní úrovni a měla dopad i na zahraniční spolupráci. Záměr FMV vyřešit problém zřízením Protidrogové policie FMV nemohl být vzhledem k politické situaci již realizován.(1)

Na přelomu let 1994/95 proběhla reorganizace tehdejší Ústředny kriminální policie. Byla vytvořena Národní protidrogová centrála (NPDC), která se stala součástí samostatného Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu Služby kriminální policie. NPDC byla personálně posílena a organizace útvaru byla přizpůsobena novým úkolům centrálního policejního garanta za boj proti drogám v ČR a za oblast mezinárodní spolupráce. Vytvořením NPDC došlo k posílení a zkvalitnění mezinárodní spolupráce a spolupráce s vnitroresortními i mimoresortními subjekty. Konkrétním odrazem tohoto opatření byl nárůst objasnění trestné činnosti na úseku drog v ČR i v mezinárodní kooperaci, a to zejména ve skutkových podstatách vyšší společenské nebezpečnosti. NPDC začala působit rovněž v oblasti prevence.(3)

Významným pro NPDC se stal rok 2001. V návaznosti na novelu trestního řádu proběhla v tomto roce reorganizace Úřadu vyšetřování a služby kriminální policie. S účinností od 15. ledna 2001 byl zřízen útvar s působností na celém území ČR - Národní protidrogová centrála Služby kriminální policie a vyšetřování (NPC),

který působí jako sjednocující prvek všech policejních pracovišť zabývajících se problematikou drog. NPC byla posílena v oblasti personální a bylo vytvořeno samostatné oddělení pro zpracování trestní agendy. V roce 2001 byl vydán Závazný pokyn policejního prezidenta upravující vztahy, vazby a odpovědnost jednotlivých útvarů Policie ČR v oblasti postihování drogové kriminality. Začal se budovat nový informační systém pro oblast postihování drogové kriminality a došlo k úpravám několika dalších informačních systémů.

Počátkem roku 2001 uzavřela NPC dohodu o vytvoření společné pracovní skupiny s Generálním ředitelstvím cel a o společném budování National focal point - společného analytického pracoviště, jehož cílem je, mimo jiné, zaručit kompletní statistické zpracování všech záchytů OPL a pachatelů, zlepšit koordinaci spolupráce se zahraničím a odstranit možnou dvoukolejnost zpracovávaných případů. K 1. červenci 2002 došlo k dalšímu posílení NPC, a to vytvořením regionálních pracovišť - expozitur. NPC pokrývá svými aktivitami široké spektrum protidrogových opatření a iniciativ v rámci ČR i evropské a celosvětové spolupráce. V současné době se bojem proti trestné činnosti související s drogami zabývá řada útvarů Policie ČR a MV.(12)

1.12.2 Vymezení působnosti útvarů MV a Policie ČR

V rámci resortu vnitra je gestorem za zpracování protidrogové strategie odbor prevence kriminality. Národní protidrogová centrála Služby kriminální policie a vyšetřování Policie ČR odpovídá za koordinaci a metodiku v oblasti boje s kriminalitou související s OPL a za policejní spolupráci na konkrétních akcích nebo případech ve vztahu k zahraničí v rámci Policie ČR. Policie ČR se na úseku OPL v současnosti řídí zejména Závazným pokynem policejního prezidenta a ředitele Úřadu vyšetřování pro ČR č. 64 ze dne 12. června 2001, kterým se upravuje postup vyšetřovatelů Policie ČR a příslušníků Policie ČR při odhalování a dokumentování protiprávních jednání souvisejících s drogovou kriminalitou (v současné době se připravuje novelizace pokynu z důvodu novely zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) a zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon - účinnost

novelizace od 1. července 2002 - § 188a, odst. 2, písm. b). Závazný pokyn č. 64 upravuje obecné úkoly útvarů policie na úseku odhalování a dokumentování protiprávního jednání souvisejícího s drogovou kriminalitou takto:

- Služba pořádkové policie - provádí výkon služby v místech, kde se soustřeďují osoby zneužívající návykové látky nebo kde jsou takové látky nabízeny, přičemž spolupracuje s obecní policií,

- Služba dopravní policie - provádí potřebná opatření u osob podezřelých z užívání návykových látek v souvislosti s jejich účastí v silničním provozu,

- Služba správních činností policie - vykonává řízení o přestupcích na úseku drogové kriminality, dále při posuzování spolehlivosti držitele zbrojního průkazu nebo žadatele o zbrojní průkaz. Při své práci využívá informací získaných od odborných pracovišť,

- Služba cizinecké a pohraniční policie – řeší problematiku drogové kriminality v hraničním styku a ve styku s cizinci. Spolupracuje zejména s celními orgány,

- Služba železniční policie - zaměřuje výkon služby do míst, kde se soustřeďují osoby zneužívající návykové látky nebo kde jsou tyto látky nabízeny, provádí opatření k vyhledávání osob, které s těmito látkami neoprávněně nakládají, a úkrytů při přepravě těchto látek po železnici,

- Služba kriminální policie a vyšetřování - odborná a specializovaná pracoviště odhalují a dokumentují protiprávní jednání související s drogovou kriminalitou, zjišťují pachatele, zabezpečují obecné úkoly včetně analýz, vyhodnocování a vedení evidenčních systémů a rozvíjí součinnost a spolupráci na úseku boje proti drogové kriminalitě ve všech jejích formách,

- Národní protidrogová centrála SKPV – reprezentuje a zastupuje Policii ČR mimo resort a na mezinárodní úrovni, plní úkoly související s organizovanou drogovou kriminalitou na celém území ČR i v rámci mezinárodní spolupráce, koordinuje práci specializovaných pracovišť, úzce spolupracuje s Generálním ředitelstvím cel ČR, zabývá se analyticko-informační činností, podílí se i na prevenci drogové kriminality.

Z předcházejícího textu vyplývá, že na úseku boje proti drogám se podílejí složky uniformované i neuniformované policie, jejichž činnost je upravena příslušným Závazným pokynem policejního prezidenta. Problémem ovšem jsou značné rozdíly v odborné připravenosti, v materiálním vybavení jednotlivých policistů i složek obecně, dalším problémem je komunikace a předávání informací mezi jednotlivými útvary a složkami policie na všech úrovních. Odhlédneme-li od vysoce kvalifikovaných odborníků NPC a kontinuálně vzdělávaných kriminalistů specializovaných na problematiku drog, jsou ostatní složky policie, zejména uniformované, odborně připravené velmi povrchně a nedostatečně. Tuto skutečnost potvrdily i závěry orientačního dotazníkového šetření, které bylo provedeno v rámci Správy hl. m. Prahy v listopadu roku 2001. Cílem tohoto šetření bylo získat informace o tom, jak policie sama vnímá svoji připravenost (personální, odbornou, materiální) bojovat s kriminalitou související s drogami. Ve snaze získat co nejobjektivnější informace byly osloveny všechny policejní útvary v Praze, které se při své práci s kriminalitou související s drogami setkávají. Rozesláno bylo celkem 97 dotazníků, které vyplnilo 82 útvarů (84,5 %). Dotazník byl strukturován do čtyř hlavních bloků: personální obsazení odborných pracovišť, odborná připravenost policie, materiálně technické vybavení a úroveň komunikace mezi jednotlivými útvary a službami.(1)

Z výsledků šetření vyplynulo, že personální obsazení odborných pracovišť Správy hl. m. Prahy Policie ČR je s ohledem na výskyt nelegálních drog v Praze naprosto nedostatečné. K tomuto údaji je třeba uvést, že většina specialistů při obvodním ředitelství Policie ČR na úseku toxikologie zabezpečuje více problematik. Odborná připravenost většiny policistů se omezuje na obecné znalosti, které se opírají spíše o znalost problematiky alkoholové závislosti a o informace získané z médií. Systém průběžného vzdělávání se zaměřuje pouze na specialisty z řad Služby kriminální policie a vyšetřování. Uniformovaní policisté (služby pořádkové, dopravní a železniční policie), kteří jsou v přímém kontaktu s drogovou problematikou v terénu, jsou v oblasti OPL vzděláváni sporadicky a nedostatečně.

Podobně nedostatečné je i materiálně technické zabezpečení. Policisté postrádají základní vybavení umožňující spojení, zjišťování typu a množství OPL,

řádné zdokumentování zjištěné nezákonné činnosti i vybavení pro ochranu zdraví policistů. Problémem je i komunikace. Vyhledávací činnost policistů často selhává na komunikačních bariérách, na toku informací mezi pořádkovou policií (v rámci místních odd. policie – MOP) a odbornými či specializovanými pracovišti na úseku toxikologie. Ještě horší je situace v oblasti komunikace s mimoresortními subjekty (např. sociálními pracovníky, protidrogovými koordinátory, nestátními neziskovými organizacemi). Nevládní organizace často odmítají s policií spolupracovat a naopak někteří policisté považují činnost těchto organizací za kontraproduktivní. Členové pracovní skupiny vytvořené ke zpracování Akčního plánu MV a Policie ČR se shodli na tom, že závěry dotazníkového šetření můžeme považovat nejen za aktuálně platné, ale že je lze do značné míry zobecnit na situaci v policejním sboru v celé České republice.[(13)]

2. Cíle a hypotézy práce

2.1 Cíle práce

Ve své bakalářské práci si kladu za cíl zmapovat problematiku trestných činů v souvislosti s distribucí a užíváním drog až po současnou společenskou situaci. Problematika „drogové kriminality“ skýtá mnoho protikladných postojů, názorů a rozporů jak na půdě akademické, politické, medicínské tak veřejného mínění spoluobčanů. Proto si nekladu za cíl tento složitý jev zmapovat vyčerpávající formou, nýbrž formou stručného přehledu vybraných trestných činů, které považuji za závažnou trestnou činnost pod vlivem drog a v souvislosti s jejich užíváním. Bakalářská práce by měla především sloužit samotným studentům či dalším čtenářům jako zdroj dat k této rozsáhlé problematice. Ve své práci bych chtěl zmapovat vztah mezi distribucí drog a následných trestných činů spáchaných pod jejich vlivem.

Práce může sloužit jako přehled jak pro studenty tak pro odborné pracovníky vyučující na vysokých školách, aby mohli nahlédnout na problematiku „drogové kriminality“ a následně vypracovat účinná opatření ve formě preventivně vzdělávacích akcí či jako hodnotný poznatek do další praxe studentů Zdravotně sociální fakulty, Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Práce informuje jak o počtu zjištěných vybraných trestných činů pod vlivem drog, tak následný postup orgánů činných v trestním řízení až po počty uložených trestů.

2.2 Hypotézy

Na základě stanoveného cíle jsem si pro svou práci zvolil tyto dvě hypotézy:

Hypotéza 1 (H1) - *předpokládám, že lidé závislí na drogách páchají trestné činy mnohem častěji pro zisk financí, povaha trestného činu je nepromyšlená, často spojená s násilím .*

Hypotéza 2 (H2) - *trestné činy osob závislých na drogách jsou mnohem závažnější povahy než u osob v lucidním stavu.*

3. Metodika

K práci byl zvolen kvantitativní výzkum. Jako zdroj informací se uplatnila sekundární analýza dat, které poskytlo Okresní ředitelství Policie ČR Český Krumlov, skupina statistik, Institut pro kriminologii a sociální prevenci České Republiky a Ministerstvo spravedlnosti ČR

3.1. Metoda výzkumu

Rozbor statistických údajů je nezbytnou součástí snahy o pochopení jakékoliv kvantifikovatelného jevu, jakým jsou i drogová trestná činnost a částečně též reakce trestní justice na ni. Na druhé straně však může nedůsledné a povrchní nakládání se statistickými údaji vést k nepodloženým či přímo mylným závěrům, a tím přispět k vytváření jakéhosi virtuálního obrazu zkoumaného jevu. Spolehlivost statistických údajů ovlivňují zejména:

- metodika vykazování a zpracování dat
- lidský faktor

Pro účely této práce jsem údaje o počtu zjištěných trestných činech a jejich objasněnosti získal ze statistik Policie ČR a údaje o počtu stíhaných, obžalovaných a odsouzených osob, stejně jako o uložených trestech ze statistik Ministerstva spravedlnosti ČR. Vzhledem k výše uvedeným faktorům ovlivňujícím spolehlivost statistických údajů je třeba při jejich analýze mít neustále na paměti několik skutečností.

Předně je to fakt, že mnou použité policejní statistiky pracují s trestnými činy (skutky), použité statistiky Ministerstva spravedlnosti ČR evidují osoby, proti nimž je trestní řízení vedeno. Policejní statistiky v současnosti vycházejí z Evidenčně statistického systému kriminality. Kriminalita se v něm eviduje na základě oznámení podaných občany či policií operativně zjištěných skutečností, nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin. Podmínkou jejich zařazení do evidence kriminality je stanovení trestně právní kvalifikace. Každý skutek se znaky trestného činu se vykazuje jako samostatný trestný čin. Platí, že jediný skutek je zpravidla vykazován jako jeden trestný čin, i když jde o jednočinný souběh (ve statistice se vykáže nejzávažnější z nich).

U vícečinného souběhu se vykazuje tolik trestných činů, kolik bylo samostatných skutků. Jako jediný skutek jsou vykazovány i trestné činy hromadné i trvající. Za objasněný se považuje trestný čin, kdy bylo zahájeno trestní stíhání dle ustanovení § 160 trestního řádu či bylo sděleno podezření z trestného činu nebo byla věc odložena podle ustanovení § 159a odst. 2, 3 trestního řádu.

Dlužno ovšem dodat, že způsob, jakým je pojem „trestný čin“ používám v policejní statistice, neodpovídá vymezení obsahu tohoto pojmu v teorii trestního práva. Pokud se jedná o obsah jednotlivých sledovaných ukazatelů ze statistik Ministerstva spravedlnosti ČR, lze vycházet z vysvětlivek ke statistickým ročenkám kriminality. Stíhanými osobami se rozumí osoby, proti kterým bylo v daném roce vedeno trestní stíhání dle ustanovení § 160 trestního řádu, popř. bylo jejich trestní stíhání v témže roce ukončeno. Jako obžalované jsou vykazovány osoby, na které byla v daném roce podána obžaloba dle ustanovení § 176 trestního řádu a jako odsouzené ty, jejich odsuzující rozsudek nabyl v daném roce právní moci.

3.2 Charakteristika výzkumného souboru

Výzkumný soubor vychází ze zadání mé bakalářské práce. Je to statistické zpracování vybraných trestných činů spáchaných pod vlivem návykových látek, statistik zpracovaných Policií ČR a Ministerstvem spravedlnosti ČR spolu s částečnou reakcí trestní justice na tyto činy.

4. Výsledky a jejich interpretace

4.1 Dělení oblasti výzkumu

Při studiu trestních spisů a dalších dostupných materiálu použitých pro tuto práci, především policejních statistik bylo zjištěno, že případy kriminality v souvislosti s drogovou problematikou a závislostí pachatelů pro přehlednější orientaci bude lepší rozdělit do tří skupin, jenž se od sebe navzájem radikálně liší.

Jedná se o následující skupiny:

V první skupině případů se jedná o trestnou činnost spojenou s mezinárodním nelegálním obchodem s drogami. Projevují se nadnárodními zločinnými organizacemi specializovanými mj. na pašování drog mezi státy i mezi kontinenty po tzv. drogových cestách.

Ve druhé skupině případů jde o trestnou činnost spojenou s výrobou a distribucí drog na našem území, prováděnou převážně občany ČR (případně dlouhodobě na našem území pobývajícími cizinci), s cílem obohatit se prodejem drog drogově závislým osobám z řad spoluobčanů převážně na drogách závislých.

Ve třetí skupině se jedná o případy, kdy jednotliví uživatelé nelegálních drog, či skupiny takových uživatelů, drogově závislých, s cílem opatřit si drogu se dopouštějí četných dalších trestných činů, především majetkových, občas násilných (např. loupeže). Jedná se o tzv. „opatřovací“ trestnou činnost.

4.1.1 Mezinárodní nelegální obchod s drogami

V první skupině případů se jedná o trestnou činnost spojenou s mezinárodním nelegálním obchodem s drogami. Projevují se nadnárodními zločinnými organizacemi specializovanými mj. na pašování drog mezi státy i mezi kontinenty po tzv. drogových cestách.

Na pohybu nelegálních drog mezi státy se i v tzv. tranzitních zemích podílejí dobře organizované skupiny, specializované právě na pašování drog. Tyto skupiny zajišťují ubytování kurýrů, jejich kontaktování, převzetí drog a další pohyb drog po

vyznačené trase atd.. Na rozdíl od zadržených kurýrů jde často o osoby, které jsou dlouhodobou součástí drogového „průmyslu“, osoby, pro které je tato činnost trvalou součástí jejich obživy, někteří z nich mají charakter národních rezidentů nadnárodních organizací a pro jiné, však v menším měřítku, je tato činnost součástí obživy a získání finančních prostředků pro drogy pro svou vlastní potřebu. Na takovém pohybu v „drogovém průmyslu“ se přiživují i další „odborné síly“ jako například padělatelé dokladů, zloději dokladů pro kurýry, osoby poskytující další nezbytné služby, včetně zajištění „propustnosti hranic“. Tyto osoby jsou angažovány z řad místní galerky, ale i z řad zkorumpovaných zaměstnanců státní zprávy či chemických laboratoří, z řad farmaceutů atd..

Pohyb drog probíhá podle předem zpracovaných scénářů, osvědčených dlouholetou praxí a přizpůsobujících se pružně jakýmkoliv změnám (včetně změn národních legislativ). Organizace cest je uvážlivá, počítá s možnými riziky a dokonce se snaží je předvídat. Součástí těchto plánů je i kalkulace se zadržením kurýra, tj. je kalkulováno i s možnými ztrátami. Cesty pohybu drog jsou nejen mezistátní, ale většinou mezikontinentální s připravenými variantami navzájem nahraditelných způsobů nelegální distribuce přes různé tranzitní země do zemí cílových. Jako kurýři jsou často užívány osoby z tzv. rozvojových zemí či států označovaných jako chudé země (Brazílie, Bolívie, Peru, Tunis, Nigérie apod.). Jsou to často tzv. běžní občané, z pohledu trestního práva bezúhonní nebo téměř bezúhonní, kteří jsou toho času v tíživé životní situaci (nezaměstnaní, zadlužení, na útěku před osobními problémy apod.) a jejich užití je omezeno jen na jednorázový, či v případě úspěchu, i opakovaný převoz drog. Tyto osoby nejsou do podrobnější organizace pohybu drog úmyslně zasvěcovány, sice obvykle tuší, že pracují pro organizaci provozující nelegální či dokonce zločinnou činnost, ale svoji roli chápou jako okrajovou. Proto jejich informace jsou pro orgány činné v trestním řízení, získávané s cílem využít je v boji proti pašování drog, téměř bezcenné. Jsou však téměř vždy a ve všech státech jedinými trestně stíhanými osobami, tedy pro společnost bohužel jen jejich malé procento. Občas se dokonce zdá, že v některých případech může jít o oběť úmyslně přehozenou k zadržení, s cílem utajit důležitější činnost, zásilku či zkorumpovanou osobu pracující pro zločinnou organizaci.

Vzhledem k tomu, že se jedná o tzv. koncové osoby v drogovém „průmyslu“ a jejich zadržení pro drogový byznys představuje jen ztrátu jimi přepravované drogy, nemá jejich zadržení pro účinný boj proti nelegálnímu tranzitu drog téměř žádný význam. Vyšší složky zločinných organizací specializovaných na mezinárodní nelegální obchod s drogami, zůstává mimo trestní postih – tj. řídící osoby těchto složek zůstávají utajeny, trestně nestíhány a svými zisky za svoji činnost odměňovány.

Zisky spojené s nelegálním tranzitem drog musí být, z našeho pohledu, opravdu obrovské a z tohoto pohledu propustnost hranic tranzitních států veliká, kdy zadržení tiskem prezentovaného množství drog úspěšnost činnosti organizovaných zločinných skupin zjevně nepostihuje. Je to potvrzením velikosti poptávky po drogách i znakem relativně malé rizikovosti v tomto druhu „podnikání“, s ohledem na celkový objem zisků.

Nelegální tranzit drog je, vzhledem ke stálému výskytu stejně organizovaných případů, dobře fungujícím mechanismem, kde zásahy celníků přes veškerou snahu zisky s nelegálního prodeje drog nijak citelně nesnižují.

Trestně právní úprava postihu drogové kriminality jednotlivých států není velikou překážku organizované kriminalitě spojené s nelegální distribucí drog, protože ve skutečnosti ji lze uplatnit především jen vůči lehce nahraditelným kurýrům a finanční škody ze zadržených drog nejsou fatální. Mimo to ztráty patří ke všem druhům i legálního podnikání. Trestně právní úprava je tak často chápána jen jako vymezení určitých omezení, která však lze při troše snahy bez větších problémů obejít s cílem maximalizovat zisk a minimalizovat možné ztráty. Proto další zdokonalování trestních kodexů, ve vztahu k nelegálnímu obchodu s drogami, bez uplatnění dalších navazujících opatření diplomatických, ekonomických, sociálních, zdravotních atd. nemůže snížit výskyt drogové kriminality tohoto druhu.

Vzhledem k náročnosti vyhodnocení a dostupnosti dat, týkající se trestné činnosti spojené s mezinárodním nelegálním obchodem s drogami, projevující se nadnárodními zločinnými organizacemi specializovanými mj. na pašování drog mezi státy i mezi kontinenty po tzv. drogových cestách uvádím jen pro orientaci počet zjištěných

trestných činů na území ČR v období od 1. 1. 2006 do 31. 12. 2006. Jedná se o trestné činy dle ustanovení § 187, § 187a, 188 trestního zákona v platném znění, tedy nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů a § 188a trestního zákona, tedy šíření toxikománie. Jak již bylo shora uvedeno, jedná se pouze o část zjištěných trestných činů, týkající se převážně drobných kurýrů.

Tabulka 1. Počet zjištěných trestných činů – pachatelů dle krajů v ČR za rok 2006 (zdroj: statistika drogové trestné činnosti Národní protidrogové centrály SKPV, Policie ČR Praha za rok 2006)

kraj	počet zjištěných trestných činů - pachatelů
hl. m. Praha	221
Středočeský	155
Jihočeský	157
Západočeský	203
Severočeský	381
Východočeský	151
Jihomoravský	383
Severomoravský	333
Celní správa	55
celkem	2039

Tabulka 2. Počet pachatelů trestných činů dle národnosti v roce 2006 (zdroj: statistika drogové trestné činnosti Národní protidrogové centrály SKPV, Policie ČR Praha za rok 2006)

česká	1920
ostatní	119

Tabulka 3. Podrobný rozpis počtu pachatelů trestných činů v roce 2006 dle národností (zdroj: statistika drogové trestné činnosti Národní protidrogové centrály SKPV, Policie ČR Praha za rok 2006)

národnost	počet	národnost	počet
alžírská	2	makedonská	9
americká	1	mexická	1
angolská	1	moldavská	1
Bosna a Hercegovina	1	německá	2
britská	1	nigerijská	9
bulharská	2	nizozemská	2
česká	1920	portugalská	1
francouzská	1	ruská	2
chorvatská	2	slovenská	18
irácká	1	Středoafrická republika	1
irská	2	španělská	5
italská	3	švýcarská	1
jihoafrická	1	ukrajinská	2
jugoslávská	18	vietnamská	28
maďarská	1		

Tabulka 4. Počet pachatelů trestných činů dle pohlaví a dle věku v roce 2006 (zdroj: statistika drogové trestné činnosti Národní protidrogové centrály SKPV, Policie ČR Praha za rok 2006)

pohlaví	počet
muži	1732
ženy	307
věk	počet
dospělí	1814
mladiství	175
nezletilí	50

Tabulka 5. Počty zadržených OPL na území ČR v roce 2006 (zdroj: statistika drogové trestné činnosti Národní protidrogové centrály SKPV, Policie ČR Praha za rok 2006)

látka	celkem	zaokrouhleno
amfetamin (g)	37,86	38
amfetamin (tbl)	56	56
apaurin (ml)	2	2
buprenorfin (g)	0,46	0,5
cannabis (g)	103 337,07	103 337
cannabis-rostliny	1 780	1 780
cannabis-semena (g)	2,65	3
diazepam (tbl)	290	290
efedrin (g)	27 301,06	27 301
fencyklidin (g)	0,22	0
GHB (ml)	500	500
hašiš (g)	4 625,38	4 625
heroin (g)	36 339,67	36 340
klonazepam (g)	0,68	1
kodein (ml)	1,30	1
kokain (g)	10 169,00	10 169
konopná mast (g)	820	820
LSD (trip)	3 067,00	3 067
lysohlávky (g)	144,55	145
mateční roztok (ml)	20 000	20 000
metamfetamin - varna	261	261
metamfetamin (g)	5 309,94	5 310
modafen (tbl)	10 980	10 980
morfin (ml)	1,19	1
nurofen (tbl)	12	12
opium (g)	0,11	0
pěstírna	11	11
piracetam (g)	1,12	1
pseudoefedrin (g)	2,70	3
rohypnol (tbl)	26	26
rtuť (g)	3 892,30	3 892
subutex (tbl)	287	287
sustanon 250 -prekursor (ml)	990	990
toluen (ml)	830	830
XTC/MDMA (tbl)	19 010	19 010

OPL – omamné a psychotropní látky uvedené v příloze 1 - 7 zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, v platném znění.

4.1.2 Nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů, šíření toxikománie prováděna převážně občany ČR

Ve druhé skupině případů jde o trestnou činnost spojenou s výrobou a distribucí drog na našem území, prováděnou převážně občany ČR (případně dlouhodobě na našem území pobývajícími cizinci), s cílem obohatit se prodejem drog drogově závislým osobám z řad spoluobčanů.

Trestně stíhané osoby v této skupině jsou obvykle spojeny s výrobou a distribucí české speciality pervitinu, nákupem s cílem dalšího prodeje tvrdých drog a tzv. tanečních drog pocházejících ze zahraničí nebo s pěstováním a prodejem marihuany. Značnou část trestně stíhaných osob tvoří ti, které lze označit jako obchodní mezičlánky. V případě mnoha dealerů, zahrnutých též to této skupiny, se jedná o uživatele jimi distribuovaného „zboží“, kteří si prodejem vydělávají na vlastní dávku drog. Zřídka se jedná o osoby bezúhonné. I tam, kde tyto osoby nebyly dosud trestně stíhány, tak jsou často spolutvůrci různých sociálně negativních jevů a vyznačují se společensky odsuzovanými způsoby obživy jako jsou například prostituce, parazitování na rodičích či dalších příbuzných a známých, spojením s galerku, krádeže, podvody, kromě toho většina z nich zneužívá sociální systém ČR neoprávněným pobíráním různých sociálních dávek, kdy nezaměstnanost těchto lidí je jejich povoláním. Prodej, případně i výroba drog je pro ně základním a trvalým zdrojem příjmů a součást jejich způsobu života. Mezi těmito osobami se relativně často vyskytují i cizinci více méně trvale žijící na našem území, jedná se především o občany Slovenska, Vietnamu, některých arabských států, Ukrajinci a další občany ze zemí bývalého SSSR, občany bývalé Jugoslávie apod.. Stále častěji dochází k vytváření větších skupin s dělbou práce a propojením na další skupiny jako jsou například provozovatele erotických podniků. Propojení na mezinárodní zločin není zatím běžné. Existují však kontakty na dealery tvrdých drog a tanečních drog ze zahraničí především tam, kde prodej právě těchto druhů drog je základním zdrojem zisků prodávajících.

Pachatelé drogové kriminality, kteří jsou v ČR stíháni a souzeni a jejich činnost nejvíce medializovaná, patří nejčastěji do této skupiny. Zde také zásahy orgánů činných

v trestním řízení jsou důležitým prostředkem vedoucím k omezení této trestné činnosti. Spíše by měli vést. Bohužel zákrok proti takovým skupinám bývá, až na výjimky, náhodný. Ztěžuje to mj. charakter trestné činnosti – odpor uživatelů drog, ale někdy i jejich okolí, o drogové kriminalitě vypovídat, proti dealerům svědčit atd. Také přístup širší veřejnosti k drogové kriminalitě není jednoznačný (blíží se vztahu k legálnímu alkoholu) a často užití i prodej drog jsou tolerovány, kdy se veřejnost k tomuto problému staví více méně pasivně. Pokud to není problém toho onoho člověka, pak to přeci není problém žádný, mě a mého okolí se to přeci netýká.

Ve druhé kapitole následujícího textu používám pojem „drogová kriminalita“ ve smyslu tzv. drogové kriminality v užším slova smyslu, tedy trestných činů nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187, § 187a, § 188 trestního zákona a trestného činu šíření toxikománie podle § 188a trestního zákona. Tyto trestné činy také souhrnně ve druhé kapitole označuji jako trestné činy drogové. Jiné trestné činy související s užíváním nelegálních drog, jako jsou například násilné trestné činy páchané pod jejich vlivem, opatřovací kriminalita a podobně, do uvedené kategorie neřadím. Pojmu „droga“ pak užívám výlučně ve smyslu omamných a psychotropních látek, uvedených v přílohách 1 - 7 zákona č. 167 z roku 1998 Sb., o návykových látkách, v platném znění.

Graf 1 Počty osob pravomocně odsouzených za drogové trestné činy (§187, § 187a, § 188, § 188a trestního zákona)v letech 1996 – 2006 (zdroj: statistiky Ministerstva spravedlnosti ČR za příslušné roky).

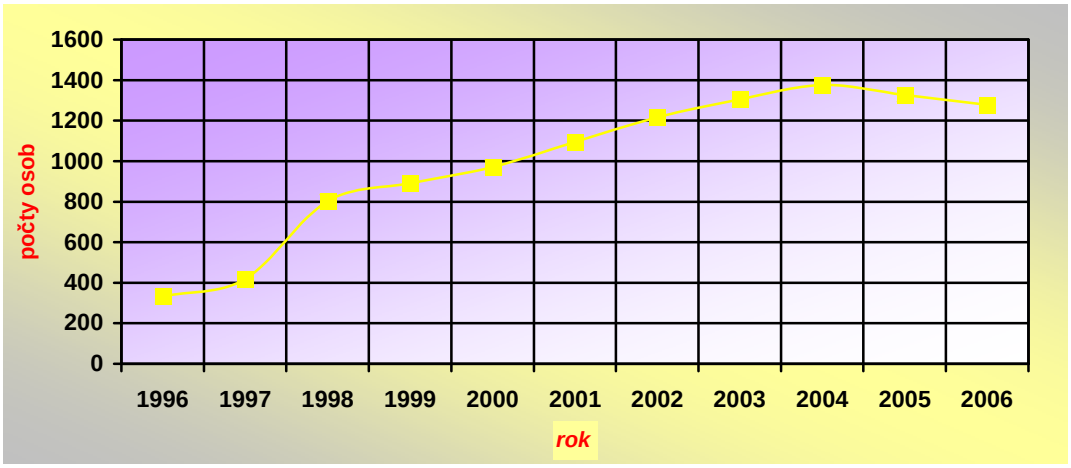

Graf 1 ukazuje vývoj počtu osob pravomocně odsouzených v ČR za drogové trestné činy, v letech 1996 – 2006. Pouze v tomto případě používám souhrnný údaj pro všechny drogové trestné činy, neboť tento graf slouží pro ilustraci podílu populace, sankcionovaného v souvislosti s drogovou kriminalitou. Dále se ve své práci budu věnovat jednotlivým drogovým trestným činům zvlášť. Pracuji přitom s absolutními čísly, nikoli s jinak obvyklými indexy přepočítanými na určitý počet obyvatel, neboť rozdíl počtu obyvatel v jednotlivých letech sledovaného období podle údajů Českého statistického úřadu nepřesáhl 1,5 %.

Nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů - § 187 trestního zákona

Graf 2 Počty zjištěných a objasněných případů trestného činu dle § 187 trestního zákona a počty osob za tento trestný čin stíhaných, obžalovaných a odsouzených v letech 1996 – 2006 (zdroj: skupina statistik Okresního ředitelství Policie ČR v Českém Krumlově, Institut pro kriminologii a sociální prevenci ČR a ročenky Ministerstva spravedlnosti za příslušné roky).

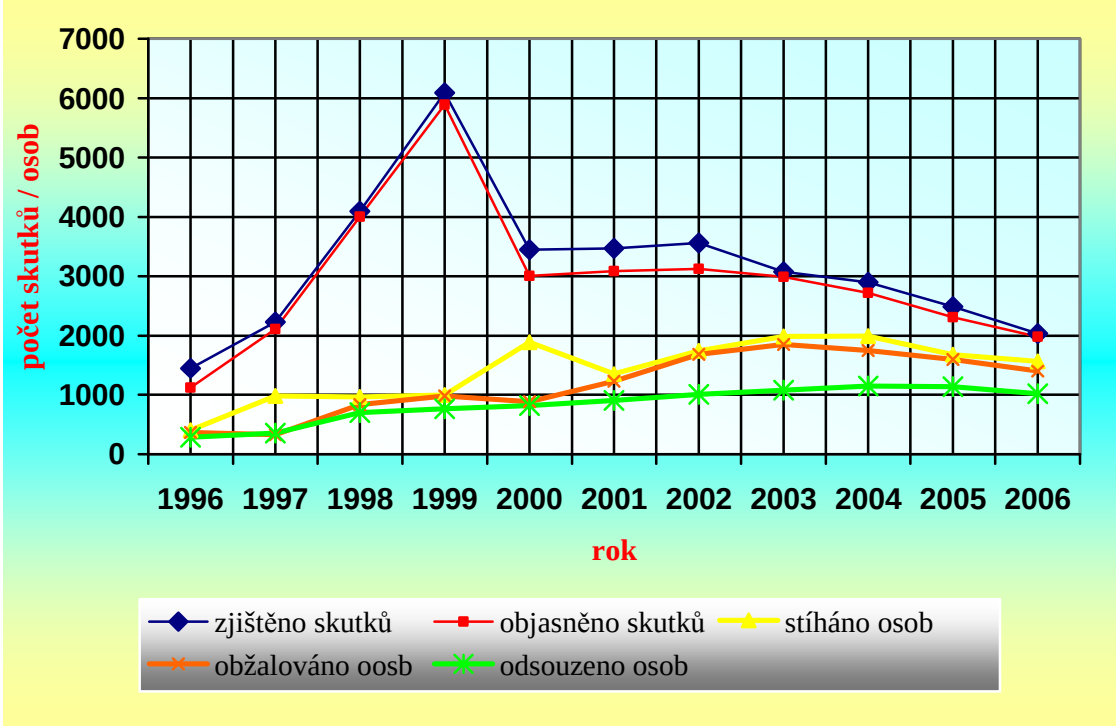

Z výše uvedeného grafu lze konstatovat, že objasněnost drogové kriminality podle policejních statistik je pravidelně velmi vysoká (kolem 90 %). Je ovšem pravdou, že sama policie přiznává vysokou latenci těchto deliktů, která vyplývá z jejich povahy, z faktu, že zde zpravidla neexistuje osoba, která by se subjektivně cítila jako oběť trestného činu, že se často stírají rozdíly mezi těmito „obětmi a pachateli, kteří náleží ke stejné svébytné subkultuře“. Jediný opravdu významný propad objasněnosti – cca o 10 % - byl mezi všemi drogovými delikty zaznamenán právě u trestného činu dle § 187 trestního zákona, který je tradičně nejfrekventovanějším drogovým trestným činem.

A to v roce 2000. V tomtéž roce u něj po předchozím strmém nárůstu (meziročně až o 76 % mezi lety 1997 a 1998) došlo k prudkému propadu v počtu zjištěných deliktů – graf 2. Jak již bylo výše naznačeno, lze tento nebývalý propad (téměř o 46 %) přičíst především změně metodiky vykazování pokračujících drogových trestných činů. Po následné stagnaci pak od roku 2003 začal počet zjištěných trestných činů dle § 187 trestního zákona opět klesat (mezi lety 2002 a 2006 o téměř 33 %).

Pokles zjištěných trestných činů dle § 187 trestního zákona v roce 2000 a po roce 2002 se v následujících letech nepromítl do počtu osob za tyto trestné činy stíhaných, obžalovaných a odsouzených. Jejich počty po celé sledované období vcelku pravidelně narůstaly, přičemž zejména vývoj počtu odsouzených osob měl od roku 1998 téměř lineární průběh. Počty stíhaných a obžalovaných osob významněji vzrostly mezi lety 2002 až 2003, což je opačný trend než u zjištěné kriminality. V posledním sledovaném roce počty stíhaných, obžalovaných i odsouzených osob poněkud klesly. Vzhledem ke skutečnosti mírnému tempu tohoto poklesu (o 6 %, 4 %, respektive o 1 %) však lze hovořit spíše o stagnaci.

Tabulka 6 Tresty uložené za trestný čin dle § 187 tr. zákona v letech 1996 – 2006 (zdroj: statistiky Ministerstva spravedlnosti ČR za příslušné roky).

rok	odsouzeno osob celkem	NEPO	PO	peněžitý trest	obecně prospěšné práce	jiný trest	upuštěno od potrestání
1996	283	116	149	7	-*	0	3
1997	357	145	192	9	6	2	3
1998	702	279	358	17	15	1	32
1999	765	279	432	4	23	0	27
2000	819	315	441	1	34	2	26
2001	905	365	474	3	41	5	17
2002	1007	347	540	3	77	6	34
2003	1077	313	631	1	93	8	31
2004	1146	331	586	1	90	5 (78)**	55
2005	1135	351	575	4	84	0 (64)**	60
2006	1017	380	452	4	89	2 (32)**	58

* - v roce 1996 nebyl trest obecně prospěšných prací samostatně vykazován, pokud byl uložen, je obsažen ve skupině „jiný trest“

** - od roku 2004 v závorce uveden počet uložených trestních opatření dle zákona č. 218/2003 Sb.

NEPO - nepodmíněný trest odnětí svobody

PO - podmíněný trest odnětí svobody

Mezi tresty uloženými za trestný čin dle ustanovení § 187 trestního zákona trvale převládá podmíněný trest odnětí svobody, představující více než polovinu všech odsuzujících rozsudků – viz. tabulka 6. Po několika letech poklesu podílu nepodmíněných trestů odnětí svobody nastal v roce 2000 obrat a v roce 2001 již podíl těchto trestů na všech odsouzeních dosahoval téměř výše podílu z roku 1996 (41 % - 40,3 %) a i v roce 2005 a 2006 zůstal jen mírně nad 30 %. Podíl ostatních trestů se teprve v roce 2001 dostal nad hranici 5 % a stoupal k 10 %, zejména zásluhou rostoucího počtu ukládaných trestů obecně prospěšných prací. Od roku 2004 je samostatně vykazován počet mladistvých, jimž bylo soudem pro mládež uloženo trestní

opatření podle zákona č. 218/2003 Sb., ovšem bez rozlišení druhu trestního opatření, což podíl ostatních trestů ovlivňuje.

Graf 3 Délka nepodmíněných trestů odnětí svobody uložených za trestný čin dle § 187 trestního zákona v letech 1996 – 2006 (zdroj: statistiky Ministerstva spravedlnosti ČR za příslušné roky).

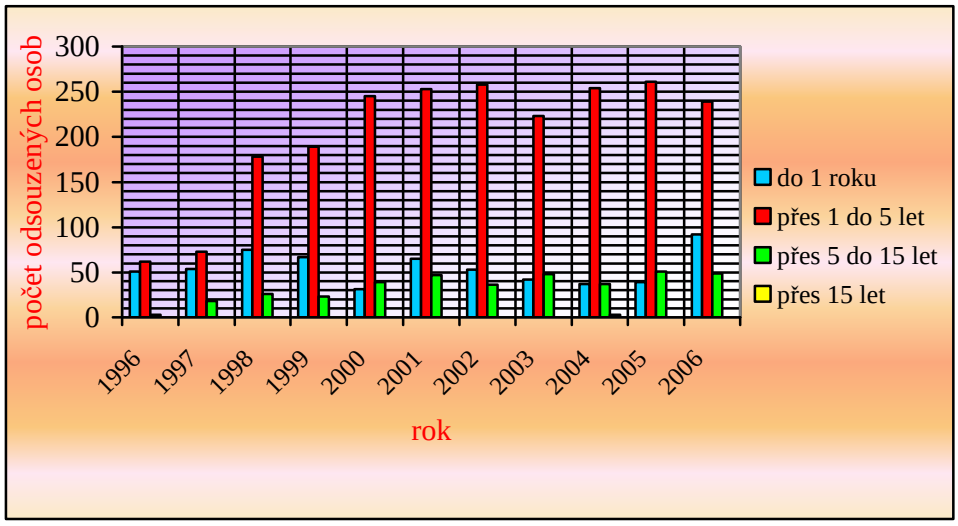

Na složení uložení trestů odnětí svobody podle výše se odrazil fakt, že s účinností od 1. 7. 1998 došlo k úpravě trestních sazeb, a to v základní skutkové podstatě zvýšením na jeden rok až pět let, takže uložení trestu odnětí svobody do jednoho roku bylo nadále možné jen u mladistvých (do nabytí účinnosti zákona č. 218/2003 Sb.) či za využití institutu mimořádného snížení trestu odnětí svobody dle § 40 či § 32 trestního zákona. Je možné, že určitou roli mohla sehrát i praxe, kdy některé nejméně závažné skutky byly od roku 1999 kvalifikovány podle § 187a trestního zákona. Trvale nejvíce ukládanými nepodmíněnými tresty odnětí svobody, jak ukazuje graf 3, jsou tresty v rozmezí přes jeden rok do pěti let, přičemž jejich podíl se v roce 2004 vyšplhal nad 77 %. Od roku 1999 roste podíl trestů v rozmezí přes pět do patnácti let, jehož výše v roce 2001 překonala 10 % a od roku 2003 se drží kolem 15 %. (Výjimečný trest, v délce přes 15 let byl uložen pouze ve třech případech v roce 2004). Důvodem může být jak úspěšnost orgánů činných v trestním řízení při odhalování a stíhání příslušníků vyšších struktur drogové kriminality, tak i změna v přístupu soudů k trestání pachatelů závažnějších forem drogové trestné činnosti.

Nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů - § 187a trestního zákona

Graf 4 Počty zjištěných a objasněných případů trestného činu dle § 187a trestního zákona a počty osob za tento trestný čin stíhaných, obžalovaných a odsouzených v letech 1996 – 2006 (zdroj: skupina statistik Okresního ředitelství Policie ČR v Českém Krumlově, Institut pro kriminologii a sociální prevenci ČR a ročenky Ministerstva spravedlnosti za příslušné roky).

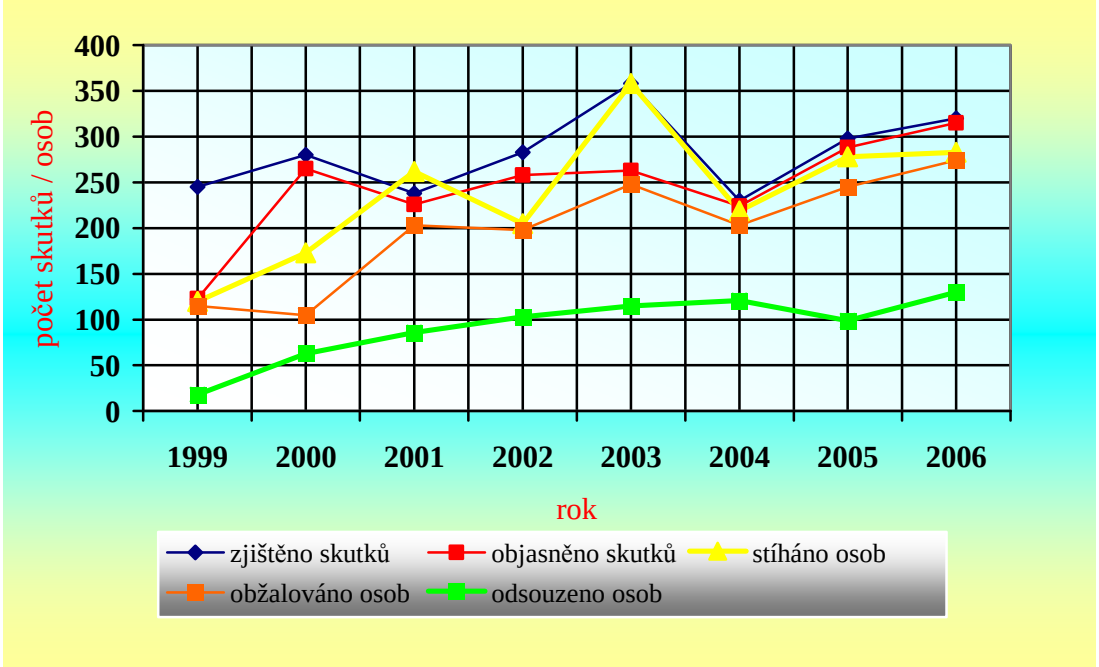

Počty zjištěných a objasněných trestných činů podle § 187a trestního zákona od zavedení tohoto ustanovení do trestního zákona v roce 1999 po většinu času mírně stoupaly, vrcholu dosáhli v roce 2003 a po propadu v roce 2004 se v roce 2005 a 2006 pohybovaly mírně nad úrovní z roku 2002. Výraznější nárůst se v prvních třech letech účinnosti zákona č. 112/1998 Sb. projevil u počtu stíhaných a obžalovaných osob. Po stagnaci v roce 2002 pak v následujícím roce nárůst v podobné míře pokračoval, zatímco v roce 2004 došlo k citelnému poklesu na úroveň, na které se tyto indikátory držely i v roce 2005 a 2006. S určitým časovým posunem tedy jejich vývoj kopíruje trend v počtu zjištěných trestných činů.

Tabulka 7 Tresty uložené za trestný čin dle § 187a tr. zákona v letech 1999 – 2006 (zdroj: statistiky Ministerstva spravedlnosti ČR za příslušné roky).

rok	odsouzeno osob celkem	NEPO	PO	peněžitý trest	obecně prospěšné práce	jiný trest	upuštěno od potrestání
1999	18	11	3	1	2	1	0
2000	63	17	30	2	6	4	4
2001	86	16	45	2	18	0	5
2002	103	18	60	3	17	2	3
2003	115	9	73	7	20	2	4
2004	121	7	77	5	22	1 (4)**	5
2005	99	9	53	5	27	1 (0)**	4
2006	130	12	73	6	32	1 (0)**	6

** - od roku 2004 v závorce uveden počet uložených trestních opatření dle zákona č. 218/2003 Sb.

NEPO - nepodmíněný trest odnětí svobody

PO - podmíněný trest odnětí svobody

Počty odsouzených osob po sledované období rostly, přičemž po strmém nárůstu mezi prvními dvěma lety (hlavně tím, že v prvém roce účinnosti zákona č. 112/1998 Sb., nebyly ukončeny zdaleka všechny případy, které se vyskytly v policejní evidenci) se jeho tempo zpomalilo na velmi mírné a v roce 2005 došlo k výraznému poklesu, kdy se toto zlepšilo v posledním sledovaném roce, kdy se počet opět zvýšil. Na uvedeném vývoji se zatím neprojevují účinky zavedení zkráceného přípravného řízení a zjednodušeného řízení před soudem, neboť tyto instituty nejsou zatím v řízení o trestném činu dle § 187a trestního zákona ve vyšší míře využívány.

Ke zřejmě pochopitelnému vývoji dochází ve skladbě ukládaných trestů, kdy se výrazně snížil podíl nepodmíněných trestů odnětí svobody na všech případech odsouzení obžalovaného, a to zejména ve prospěch trestů podmíněných, které v roce 2004 představovaly již více jak 60 % všech případů odsuzujících rozsudků. Rovněž podíl trestu obecně prospěšných prací se za sledované roky zvýšil na cca 27 %.

Graf 5 Délka nepodmíněných trestů odnětí svobody uložených za trestný čin dle § 187a trestního zákona v letech 1999 – 2006 (zdroj: statistiky Ministerstva spravedlnosti ČR za příslušné roky).

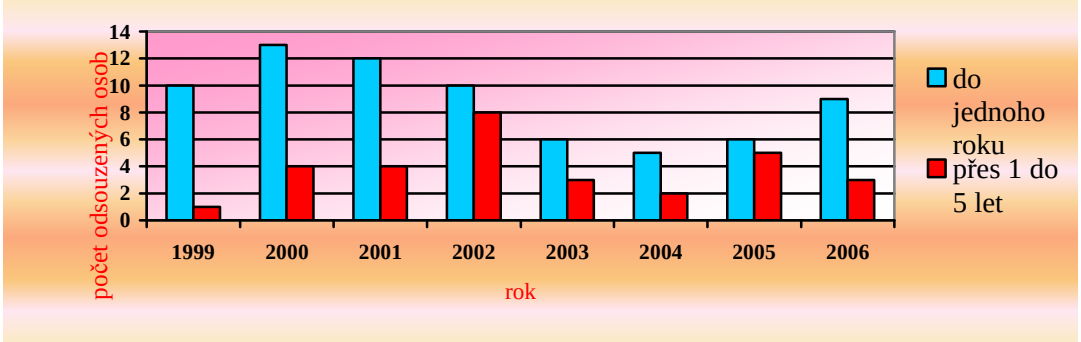

Výše ukládaných nepodmíněných trestů odnětí svobody odpovídá trestním sazbám za uvedený trestný čin, které v základní skutkové podstatě činí až dva roky a ve skutkové podstatě kvalifikované jeden rok až pět let. Většina uložených nepodmíněných trestů tak, jak ukazuje graf 5, nepřesahuje jeden rok.

Nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů - § 188 trestního zákona

Graf 6 Počty zjištěných a objasněných případů trestného činu dle § 188 trestního zákona a počty osob za tento trestný čin stíhaných, obžalovaných a odsouzených v letech 1996 – 2006 (zdroj: skupina statistik Okresního ředitelství Policie ČR v Českém Krumlově, Institut pro kriminologii a sociální prevenci ČR a ročenky Ministerstva spravedlnosti za příslušné roky).

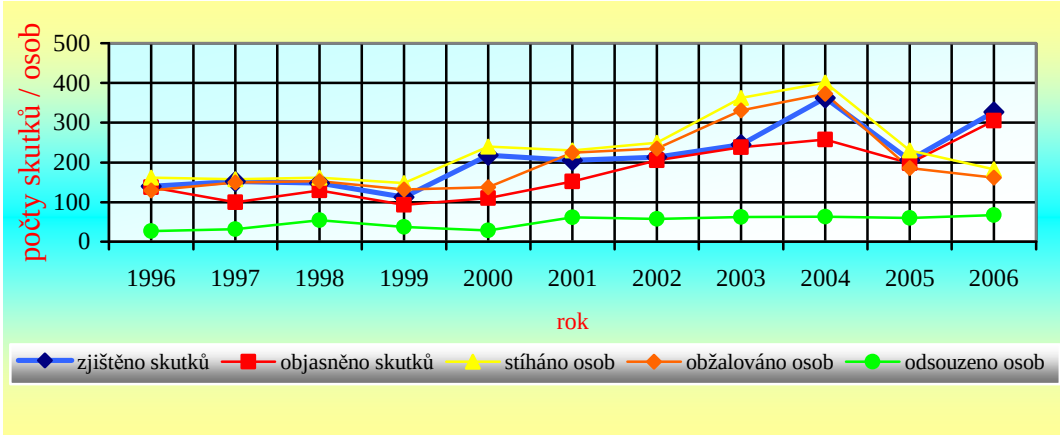

Jak ukazuje graf 6, vývoj počtu zjištěných a objasněných trestných činů dle § 188 trestního zákona prošel podle policejních statistik ve sledovaném období propadem, vrcholícím v roce 1999, a opětovným nárůstem přerušeným až v roce 2006. V údajích o počtech stíhaných a obžalovaných osob stojí za zmínku přibližně šedesátiprocentní nárůst mezi lety 1999 a 2000, který se poté projevil i ve více než stoprocentním nárůstu počtu osob odsouzených v následujícím roce. Mezi lety 2001 až 2004 se počty stíhaných a obžalovaných osob zvýšily o více než 80 %, aby se následně v roce 2005 prudce snížily o více než 40 % a v roce 2006 zvýšily přibližně o 45 %. Naproti počet odsouzených osob od roku 2001 spíše stagnuje.

Tabulka 8 Tresty uložené za trestný čin dle § 188 tr. zákona v letech 1996 – 2006 (zdroj: statistiky Ministerstva spravedlnosti ČR za příslušné roky).

rok	odsouzeno osob celkem	NEPO	PO	peněžitý trest	obecně prospěšné práce	jiný trest	upuštěno od potrestání
1996	27	7	16	2	-*	0	2
1997	32	6	23	1	0	0	2
1998	55	8	41	1	3	0	2
1999	38	7	26	1	2	1	1
2000	29	3	22	0	4	0	0
2001	62	13	40	4	4	0	1
2002	58	10	34	1	12	0	1
2003	63	9	41	1	10	1	1
2004	64	15	36	1	8	1 (1)**	2
2005	60	17	28	0	12	0 (1)**	2
2006	68	16	34	1	15	0 (1)**	1

* - v roce 1996 nebyl trest obecně prospěšných prací samostatně vykazován, pokud byl uložen, je obsažen ve skupině „jiný trest“

** - od roku 2004 v závorce uveden počet uložených trestních opatření dle zákona č. 218/2003 Sb.

NEPO - nepodmíněný trest odnětí svobody,

PO - podmíněný trest odnětí svobody

Skladba uložených trestů byla, jak je patrno z tabulky 8, po sledované období stálá. Charakterizuje ji převaha podmíněných trestů odnětí svobody a opětovný nárůst podílu trestů nepodmíněných v posledních letech. Podíl ostatních trestů na všech odsuzujících rozsudcích se od roku 1999 drží nad deseti procenty a v roce 2002 překonal dvacetiprocentní hranici.

Graf 7 Délka nepodmíněných trestů odnětí svobody uložených za trestný čin dle § 188 trestního zákona v letech 1996 – 2006 (zdroj: statistiky Ministerstva spravedlnosti ČR za příslušné roky).

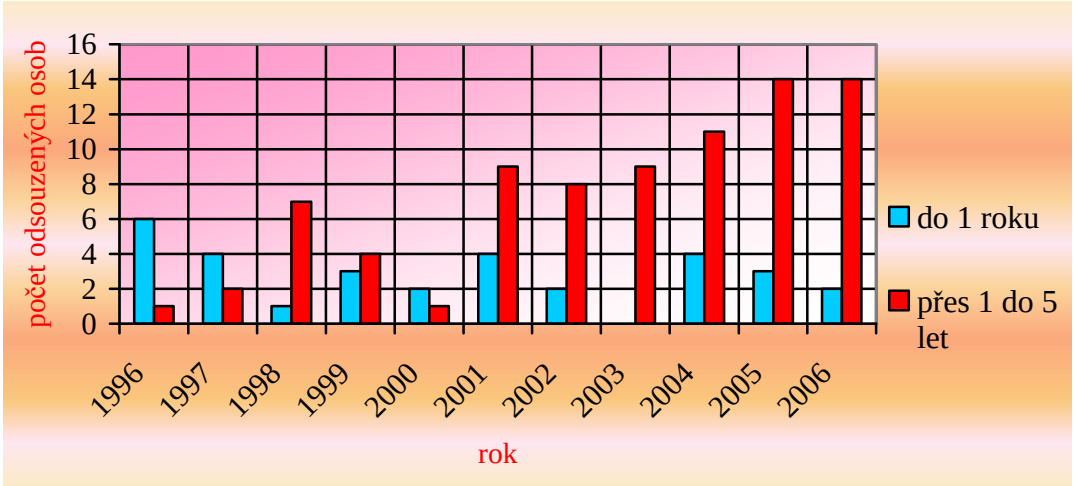

Ohledně výše ukládaných nepodmíněných trestů odnětí svobody (graf 7) je třeba jen zopakovat vliv novely zákona č. 112/1998 Sb., zpřísňující od 1. července 1998 trestní sazbu v prvním odstavci § 188 trestního zákona na jeden rok až pět let, čímž omezila možnost ukládání trestů odnětí svobody do jednoho roku a přesunula tak většinu trestů do kategorie přes jeden rok do pěti let.

Šíření toxikománie dle § 188a trestního zákona

Graf 8 Počty zjištěných a objasněných případů trestného činu dle § 188a trestního zákona a počty osob za tento trestný čin stíhaných, obžalovaných a odsouzených v letech 1996 – 2006 (zdroj: skupina statistik Okresního ředitelství Policie ČR v Českém Krumlově, Institut pro kriminologii a sociální prevenci ČR a ročenky Ministerstva spravedlnosti za příslušné roky).

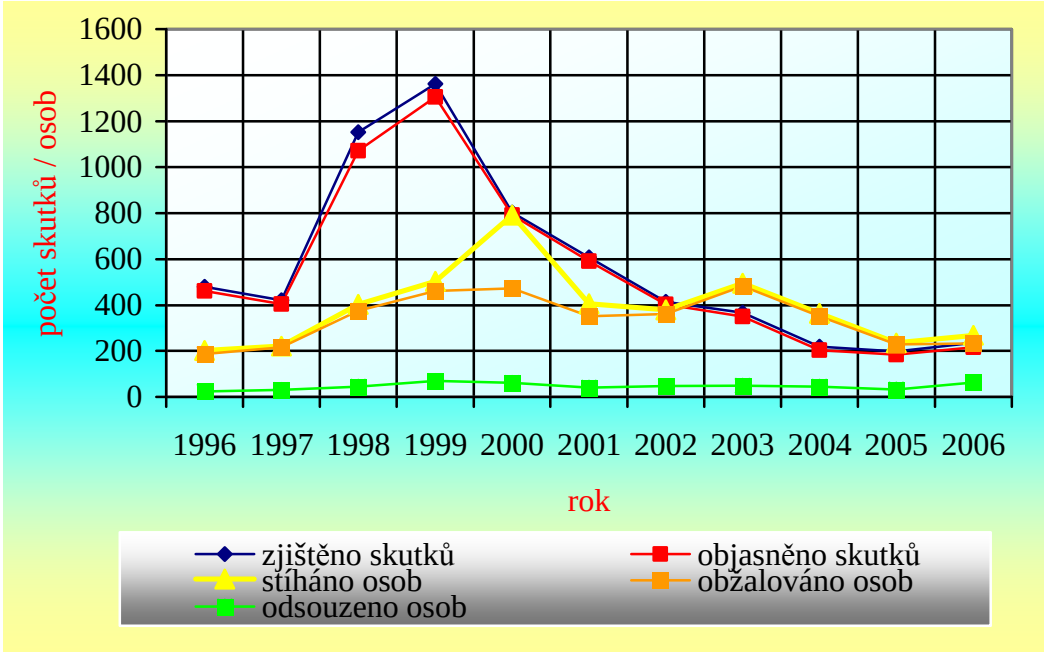

Počty zjištěných a objasněných trestných činů dle ustanovení § 188a trestního zákona ve sledovaném období rostly až do roku 1999 a od té doby stále klesají, přičemž k výraznému meziročnímu nárůstu došlo v letech 1997 – 1999 (o více jak 230 %, respektive o130 % vyšší počet proti předchozímu roku), zatímco naopak meziroční pokles v letech 2000, 2004, 2005 a 2006 přesahoval 30 %. Počet zjištěných trestných činů se tak téměř vrátil na úroveň z roku 1996. Rovněž ve statistikách Ministerstva spravedlnosti ČR jsou roky 1996 a 1998 léty významného meziročního nárůstu počtu osob stíhaných, obžalovaných a odsouzených. K již ne tak výraznému nárůstu došlo ještě v letech 2002 a 2003, poslední dva roky jsou již ve znamení znatelného poklesu, a to zejména v roce 2005.

Tabulka 9 Tresty uložené za trestný čin dle § 188a tr. zákona v letech 1996 – 2006 (zdroj: statistiky Ministerstva spravedlnosti ČR za příslušné roky).

rok	odsouzeno osob celkem	NEPO	PO	peněžitý trest	obecně prospěšné práce	jiný trest	upuštěno od potrestání
1996	24	5	17	0	-*	2	0
1997	30	4	20	1	0	0	5
1998	45	1	35	1	1	0	7
1999	70	6	46	0	6	0	12
2000	61	7	43	2	5	0	4
2001	41	10	23	1	5	0	2
2002	48	4	31	0	7	0	6
2003	49	4	33	0	8	0	4
2004	45	7	19	0	11	0 (5)**	3
2005	32	1	14	0	1	0 (12)**	4
2006	63	12	18	1	13	0 (16)**	3

* - v roce 1996 nebyl trest obecně prospěšných prací samostatně vykazován, pokud byl uložen, je obsažen ve skupině „jiný trest“

** - od roku 2004 v závorce uveden počet uložených trestních opatření dle zákona č. 218/2003 Sb.

NEPO - nepodmíněný trest odnětí svobody,

PO - podmíněný trest odnětí svobody

Jak ukazuje tabulka 9, ohledně skladby ukládaných trestů, je vývoj obdobný jako u trestného činu dle § 188 trestního zákona – tedy trvalá převaha podmíněného odsouzení, ovšem s narůstajícím podílem jiných trestů nespojených s odnětím svobody. Vzhledem k poměrně nízkému celkovému počtu osob odsouzených za tento trestný čin je uvedený přehled od roku 2004 citelně zkreslován skupinou případů, kdy bylo uloženo trestní opatření podle zákona č. 218/2003 Sb., aniž by byl vykazován druh uloženého trestního opatření.

Graf 9 Délka nepodmíněných trestů odnětí svobody uložených za trestný čin dle § 188a trestního zákona v letech 1996 – 2006 (zdroj: statistiky Ministerstva spravedlnosti ČR za příslušné roky).

Délka ukládaných nepodmíněných trestů odnětí svobody se odvíjí od trestní sazby, jejíž hranice byla u základní skutkové podstaty zvýšena od 1. 7. 1998 z jednoho na tři roky a u skutkové podstaty kvalifikované ze tří let na pět let, takže stále je většina trestů ukládána v délce do jednoho roku – viz. graf 9.

4.1.3. Vybrané trestné činy „opatřovací“ a trestné činy významně nebezpečné pro společnost

Ve třetí skupině se jedná o případy, kdy jednotliví uživatelé nelegálních drog, či skupiny takových uživatelů, drogově závislých, s cílem opatřit si drogu se dopouštějí četných dalších trestných činů, především majetkových, občas násilných (např. loupeže). Jedná se o tzv. „opatřovací“ trestnou činnost.

Drogy pro uspokojení vlastní závislosti si tyto osoby sami vyrábějí, pěstují a kupují. Sem lze zařadit i komunity uživatelů drog s drobnými dealery, v nichž převládají dlouhodobé kontakty vytvářené a udržované užíváním drog, často ve skupině. Patří sem i jednotlivci, kteří si pěstují marihuanu či „vaří“ drogu jen pro sebe nebo jí nabízejí bezúplatně dalším osobám blízkým či nahodilým. Zástupci této skupiny jsou často též pachateli úmyslných ale i nedbalostních trestných činů spáchaných pod

vlivem drog. Sem lze zařadit širokou škálu trestných činů od krádeží, loupeží, úmyslné ublížení na zdraví, dopravní nehody, podvody, neoprávněné držení platební karty, pohlavní zneužívání, ohrožení pod vlivem návykové látky a jiné. Trestní stíhání a odsouzení na ně má obvykle malý vliv, při výkonu trestu působí úřadům značné potíže a při jejich kumulaci ve věznici působí výrazně rozkladně svoji snahou za jakoukoliv cenu se dostat k drogám. Po propuštění na svobodu se obvykle vracejí do „své“ komunity nazpět a pokračují v dřívějším způsobu života s drogou, mnohdy však více informováni o české legislativě a jejím možném obcházení, kdy tyto informace získají ve věznicích od svých spoluvězňů, což později při jejich dalším páchání trestní činnosti znesnadňuje práci orgánům činných v trestním řízení.

Ve třetí kapitole následujícího textu používám pojem „drogová kriminalita“ ve smyslu tzv. drogové kriminality v užším slova smyslu, tedy trestných činů loupeže dle ustanovení § 234 trestního zákona, ublížení na zdraví dle ustanovení § 221 a § 222 trestního zákona, porušování domovní svobody dle ustanovení § 238 trestního zákona a v návaznosti na tento trestný čin dále krádež dle ustanovení § 247 trestního zákona a v poslední řadě silniční dopravní nehody pod vlivem návykové látky, které jsou statisticky vedené souhrnně jako jeden trestný čin, ačkoli se jedná o trestné činy obecné ohrožení dle ustanovení § 179, § 180, ohrožení pod vlivem návykové látky dle ustanovení § 201, § 201a do 30. 6. 2006 a od 1. 7. 2006 novelizovaný § 201, ublížení na zdraví dle ustanovení § 223, § 224, poškozování cizí věci dle ustanovení § 257 trestního zákona.

Tyto trestné činy také souhrnně ve třetí kapitole označuji jako trestné činy drogové. Jiné trestné činy související s užíváním nelegálních drog do uvedené kategorie úmyslně neřadím. Pojmu „droga“ pak užívám výlučně ve smyslu omamných a psychotropních látek, uvedených v přílohách 1 - 7 zákona č. 167 z roku 1998 Sb., o návykových látkách, v platném znění. V následujícím textu jak bylo shora uvedeno bude užito čtyř skupin drogové trestné činnosti. Jedná se o trestné činy loupeže, ublížení na zdraví, krádeže a silniční dopravní nehody. Jedná se o počet zjištěných trestných činů v období od 1. 1. 2000 do 31. 12. 2000 a v období 1. 1. 2006 do 31. 12. 2006 vedené v evidenci Policie ČR na celém území ČR.

Graf 10 Počty zjištěných trestných činů (vybraných) v období od 1. 1. 2000 do 31. 12. 2000 a od 1. 1. 2006 do 31. 12. 2006 spáchaných pod vlivem alkoholu (zdroj: skupina statistik Okresního ředitelství Policie ČR v Českém Krumlově).

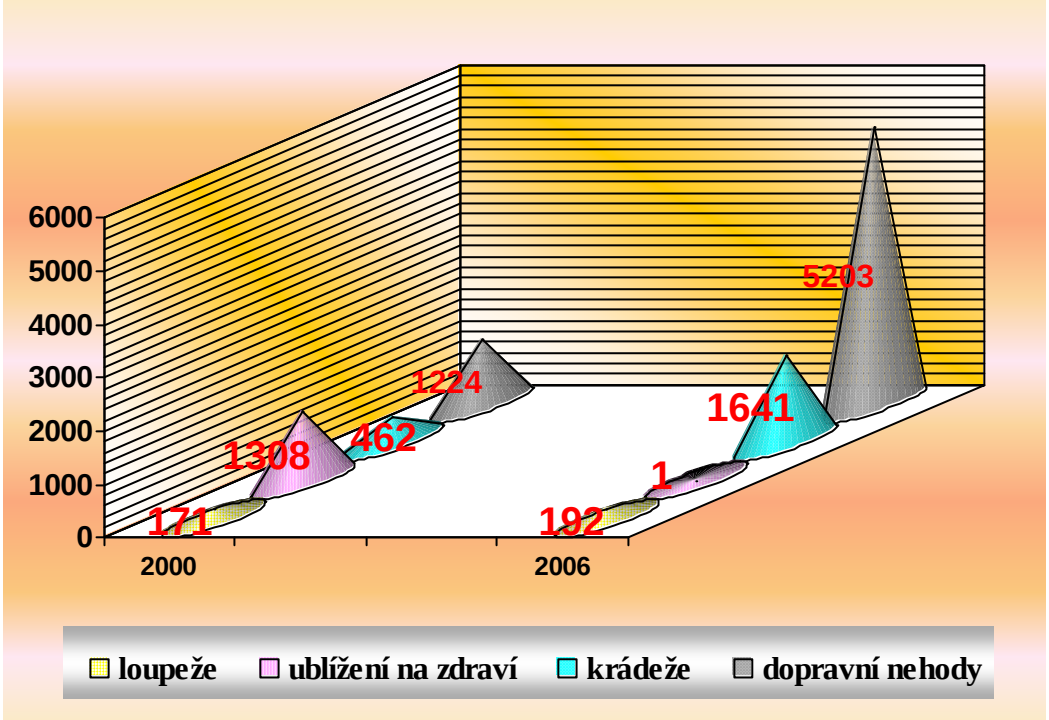

Jak je z grafu 10 patrno, počet vybraných trestných činů razantně stoupl. Za zmínku stojí převážně silniční dopravní nehody spáchané pod vlivem alkoholu. Není tedy divu, že česká legislativa byla nucena reagovat na tak vysoký počet skutků a dnem 1. 7. 2006 nabyl účinnosti novelizovaný § 201 trestního zákona – ohrožení pod vlivem návykové látky. Novelizací se trestným činem stává jízda motorovým vozidlem s množstvím kolem 1 promile alkoholu, kdy před novelizací se jednalo pouze o přestupek, mnohdy bagatelizovaně trestaný. Dále bylo provedeným zpracováním dat zjištěno, že narozdíl od roku 2000 byly uvedené trestné činy páchány převážně dospělými. Mladistvými a dětmi byly páchány v počtu 0,03 %, v roce 2006 se jedná z počtu zjištěných trestných činů páchaných mladistvými a dětmi v počtu 10 – 12 %.

Graf 11 Počty zjištěných trestných činů (vybraných) v období od 1. 1. 2000 do 31. 12. 2000 a od 1. 1. 2006 do 31. 12. 2006 spáchaných pod vlivem drog vyrobených z léků (zdroj: skupina statistik Okresního ředitelství Policie ČR v Českém Krumlově).

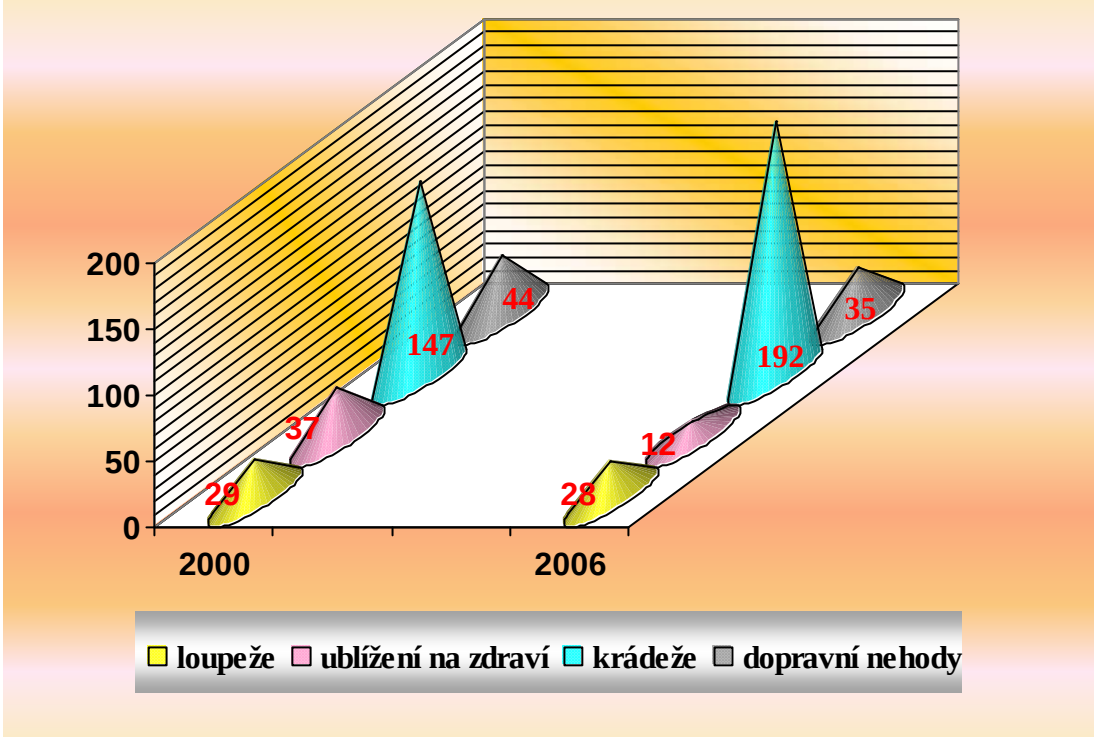

Z grafu 11 lze zjistit, že trestná činnost páchaná pod vlivem drog vyrobených z léků razantně nestoupla ve zkoumaném období, jak tomu je u je u trestných činů páchaných pod vlivem alkoholu. Ve zkoumané skupině trestných činů převládá trestný čin krádeže, což je častý tzv. „opatřovací“ trestný čin. Zajímavé je, že v roce 2000 u všech vyjmenovaných trestných činů bylo procento trestných činů páchaných mladistvými a dětmi ve výši 8 % a v roce 2006 se jedná pouze o 1 %. Lze hovořit o stagnaci sledovaných skutků.

Graf 12 počty zjištěných trestných činů (vybraných) v období od 1. 1. 2000 do 31. 12. 2000 a od 1. 1. 2006 do 31. 12. 2006 spáchaných pod vlivem drog vypěstovaných (zdroj: skupina statistik Okresního ředitelství Policie ČR v Českém Krumlově).

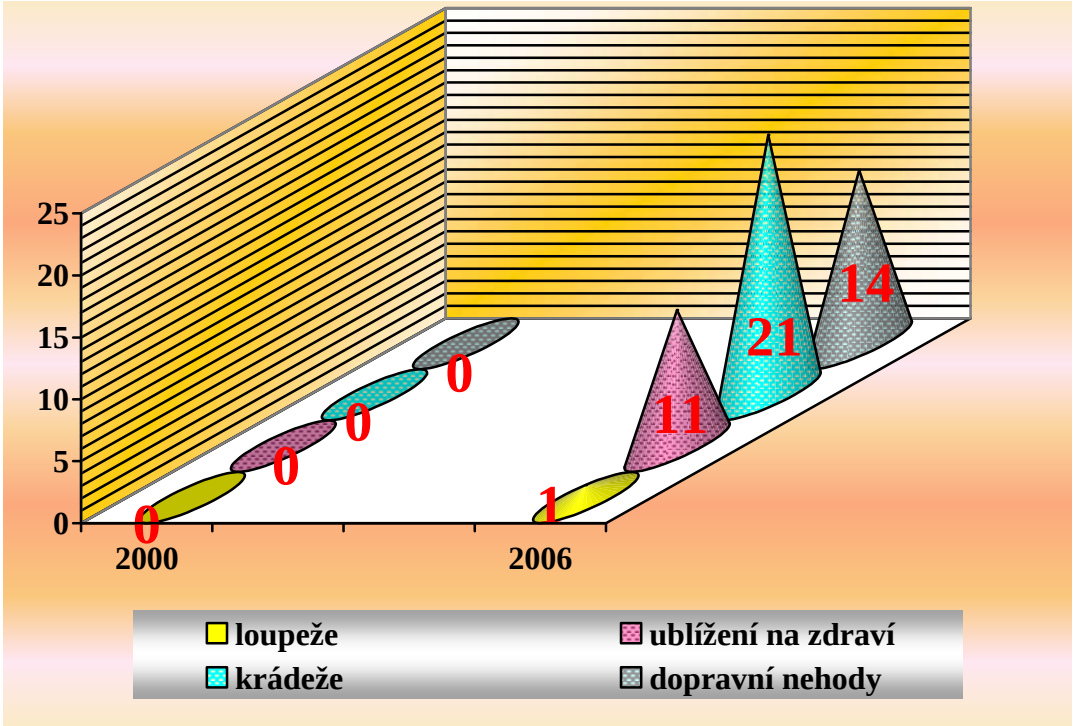

Na grafu 12 je viditelný nárůst vyjmenované trestné činnosti páchané pod vlivem drog vypěstovaných, ve většině případů se jedná o „marihuanu“. Tento trend je zčásti vysvětlitelný liberálním postojem veřejnosti k této droze a četným žádostem na její legalizaci. Jak již bylo sděleno, prokazování trestných činů páchaných pod vlivem drog vypěstovaných, zejména marihuany, je velice složité a mnohdy Policie ČR nemá na místě šetření prostředky k prokázání této látky v těle a ve většině případů pachatel odmítá lékařské vyšetření s odběrem moči, což radikálně snižuje možnosti detekce. Je však nutné podotknout, že v roce 2000 nebyly statisticky vykázány trestné činy ve vybrané skupině, což mohlo být způsobeno absencí detektorů na uvedené látky ve výbavě Policie ČR. S rostoucími případy užívání drog, zejména při řízení motorového vozidla, Policie ČR reagovala na vzniklou situaci a postupně hlídky v terénech vybavila těmito detektory. První detektory byly hlídkám přiděleny v letech 2001 – 2002.

Graf 13 Počty zjištěných trestných činů (vybraných) v období od 1. 1. 2000 do 31. 12. 2000 a od 1. 1. 2006 do 31. 12. 2006 spáchaných pod vlivem léků (zdroj: skupina statistik Okresního ředitelství Policie ČR v Českém Krumlově).

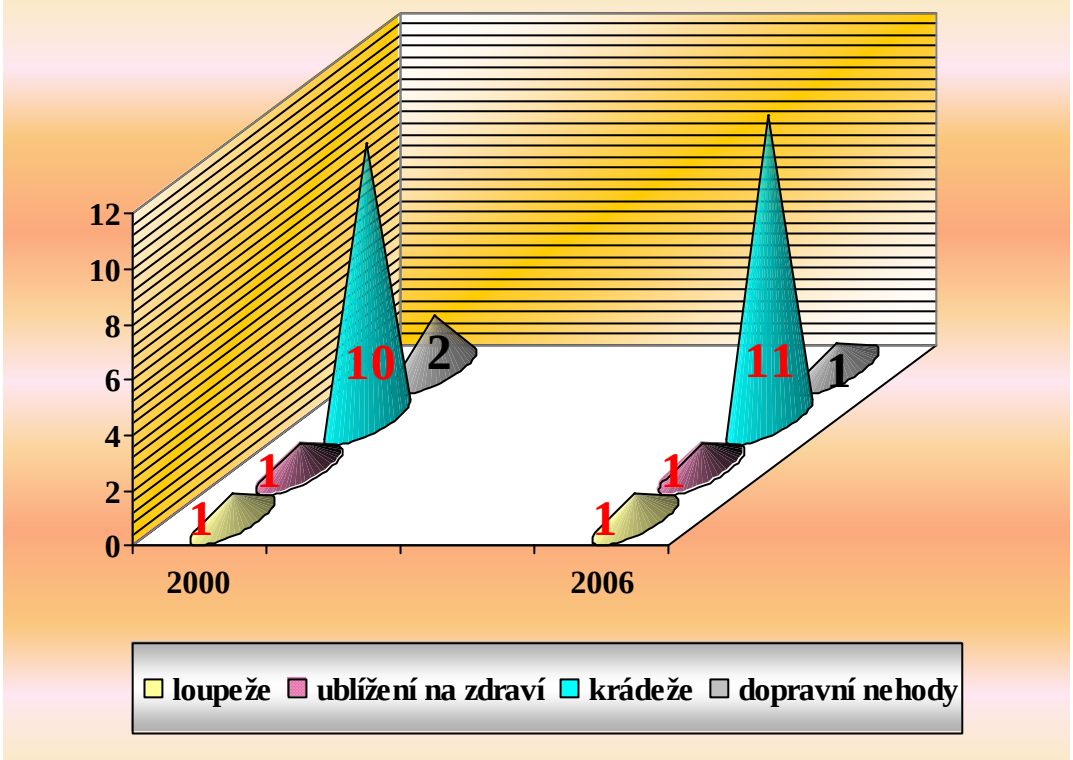

I u grafu 13 lze hovořit o stagnaci trestné činnosti páchané pod vlivem léků, kdy nárůst buďto chybí či je pouze o jeden skutek. Je důležité však uvést, že u uvedené skupiny trestné činnosti páchané pod vlivem léků jsou zjišťovány sekundárně, což může vést k nepřesnosti výsledků. Validita této statistiky může být lehce zpochybněna, ovšem i tak je důležité tyto výsledky uvést a tím vytvořit komplexní náhled na zkoumanou problematiku.

Graf 14 počty zjištěných trestných činů (vybraných) v období od 1. 1. 2000 do 31. 12. 2000 a od 1. 1. 2006 do 31. 12. 2006 spáchaných pod vlivem kombinace alkoholu s jakoukoliv jinou drogou alkoholu (zdroj: skupina statistik Okresního ředitelství Policie ČR v Českém Krumlově).

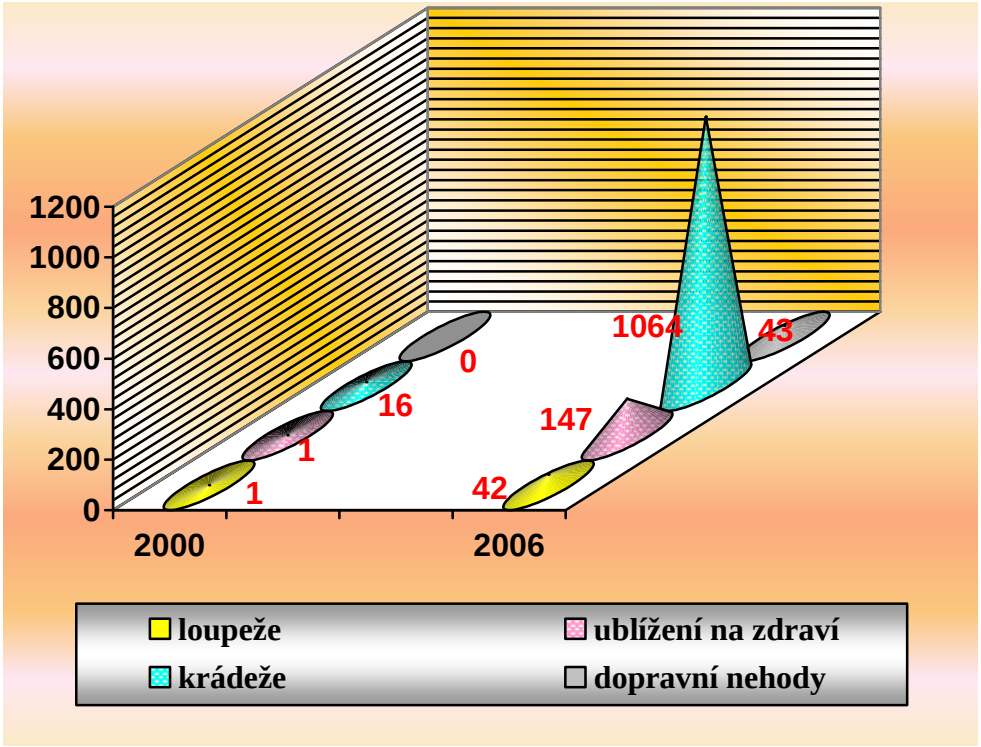

Markantní nárůst trestné činnosti formou krádeže je zřetelný v grafu 14, kdy oproti zkoumanému období roku 2000 je nárůst této trestné činnosti v řádově ve stovkách až tisících spáchaných skutků. Nárůst je patrný i u trestného činu ublížení na zdraví a silničních dopravních nehod, ale také u loupeží. Nárůst je řádově o několik desítek případů. Lze přepokládat, jak již bylo výše uvedeno, že k nárůstu přispěl postoj široké veřejnosti k užívání tzv. legálních či měkkých drog, které se stávají častou kombinací mládeže s alkoholem. Za zmínku stojí, že zjištěný počet skutků v roce 2006 je páchán mladistvými a nezletilými až v 50 % procentech. Což je údaj jistě velice alarmující.

5. Diskuse

Při studiu jevu tak složitého a citlivého, jako je kriminalita spojená se zneužíváním omamných či psychotropních látek, je třeba pozornost upřít zejména ke sledování jeho vývoje. Takto zjištěné poznatky, samozřejmě ve spojení s informacemi z jiných zdrojů, přispívají k odhalení případných dopadů změn v legislativě, v přístupu orgánů činných v trestním řízení, ale také mohou naznačit některé prvky vývoje, který lze samozřejmě očekávat v budoucnu.

V počátku své práce jsem měl v úmyslu zmapovat trestnou činnost páchanou pod vlivem návykových látek převážně na území Českého Krumlova a jejího okolí. Při studiu trestních spisů poskytnutých Policií ČR, Okresním ředitelstvím v Českém Krumlově, statistických výstupů vypracovaných Policií ČR a Ministerstvem spravedlnosti ČR bylo však zjištěno, že na území Českého Krumlova je páchána výše uvedená trestná činnost v menší míře a statistiky Policie ČR na uvedeném území nerozlišují, zda k trestnému činu došlo pod vlivem alkoholu či pod vlivem omamných či psychotropních látek. Vzhledem k tomu, že výzkum by zde postrádal validitu a získaná data by byla značně zkreslena, využil jsem možnosti celostátních statistik, které jsem právě pro zvýšení validity čerpal ze tří, na sobě nezávislých, různých zdrojů. Jedná se o statistické údaje Policie ČR, poskytnuté Okresním ředitelstvím Policie ČR v Českém Krumlově a statistické ročenky Ministerstva spravedlnosti za období 1996 – 2006. Dalším nezávislým zdrojem pro sekundární analýzu dat byl Institut pro kriminologii a sociální prevenci v Praze.

Abych vytvořil komplexnější náhled na problematiku trestných činů páchaných pod vlivem drog, vytvořil jsem statistický přehled za období jedenácti let, kdy jsem se zaměřil na vybrané trestné činy. Úmyslně jsem vybral trestné činy dle ustanovení § 187, 187a, 188, 188a trestního zákona, neboť při podrobném studiu spisů poskytnutých Policií ČR bylo zjištěno, že pachatelé výše uvedených trestných činů jsou ve větší míře, více jak 70 %, též pachatelé úmyslných, ale i nedbalostních trestných činů páchaných pod vlivem omamných či psychotropních látek. Jedná se o skupinu nejfrekventovanějších trestných činů v souvislosti s užíváním návykových látek.

V uvedených jedenácti letech jsem chtěl poukázat na vývoj této trestné činnosti jak z pohledu Policie ČR, tak z pohledu justice. Je alarmující, že orgány činnými v trestním řízení je objasněnost „drogové kriminality“ velmi vysoká, avšak z pohledu justice je počet stíhaných, obžalovaných a odsouzených velmi malý oproti počtu zjištěných a objasněných uvedených trestných činů. Na toto nadále poukazuji ve své práci, kde jsem uvedl výstupy ze statistik Ministerstva spravedlnosti ČR. V tabulkách uvádím uložené tresty Okresními či Krajskými soudy ČR. Na první pohled je překvapující, že z tak vysokého počtu odsouzených osob, je uloženo poměrně málo nepodmíněných trestů odnětí svobody, a převládá zde počet uloženého podmíněného trestu odnětí svobody, obecně prospěšné práce, peněžitý trest, jiný trest a v neposlední řadě dokonce upuštění od potrestání. Otázkou je, zda by byla na místě změna v přístupu soudů k trestání pachatelů závažnějších forem „drogové kriminality“ nebo změna legislativy ČR. Masmédia i široká veřejnost mají tendence kritizovat práci jak Policie ČR, tak i českých soudů, ale zapomínají, že obě tyto instituce pracují s platnými právními normami ČR, které vytvářejí hranice a omezení, zatímco ti, které má trestat, nemají žádné hranice a ani omezení. Pachatelé uvedených trestných činů jsou často širokou veřejností pokládány za oběti systému. Proto se i ozývají časté hlasy z řad veřejnosti a některých odborníků, které žádají legalizaci některých tzv. měkkých drog. Zapomínají ovšem na fakt, že tyto drogy se často stávají drogou „startovní“.

Jak jsem již uvedl ve svém výzkumu, například kombinace marihuany a alkoholu je z větší části příčinou trestného činu krádeže pod vlivem kombinace alkoholu a jakékoliv jiné drogy. Nárůst v této sledované skupině vzrostl proti roku 2000 v roce 2006 řádově o sta případů. Nutno uvést, že zjištěný počet skutků v roce 2006 je páchán mladistvými a nezletilými až v 50 % procentech. Proto jsem ve své práci užil statistické výstupy trestných činů druhé skupiny v období jedenácti let a následně se zabýval trestnými činy tzv. opatřovacími, které jsou uvedeny ve skupině tři. Záměrně jsem vybral trestné činy loupeže, ublížení na zdraví, krádeže a silniční dopravní nehody. Tyto trestné činy jsou po skupině dvě nejčastěji páchanými a objasněnými trestními činy pod vlivem návykových látek. Samozřejmě, že počet těchto zjištěných trestných činů je v malém měřítku a počtu proti skutečně páchaných trestných činu této skupiny, neboť

většina z nich je objasněna až po určitém časovém úseku a ne vždy se stoprocentně podaří zjistit, zda byly páchány pod vlivem návykových látek. Porovnáním roku 2000 a roku 2006 jsem chtěl ve své práci poukázat na zvyšující se tendenci této trestné činnosti a vztah na zvyšující se počet trestných činů, uvedených ve druhé skupině. Provedenou analýzou bylo zjištěno, že se zvyšujícím počtem trestných činů, uvedených ve druhé skupině, se úměrně zvyšuje i počet trestných činů ve skupině třetí.

JUDr. Petr Zeman, Ph.D. ve výroční zprávě Institutu pro kriminologii a sociální prevenci z roku 2006 uvedl: „Obecně lze konstatovat, že objasněnost „drogové kriminality“ podle policejních statistik je pravidelně velmi vysoká (kolem 90 %). Je ovšem pravdou, že sama policie přiznává vysokou latenci těchto deliktů, která vyplývá z jejich povahy, z faktu, že zde zpravidla neexistuje osoba, která by se subjektivně cítila jako oběť trestného činu, že se často stírají rozdíly mezi těmito obětmi a pachateli, kteří náleží ke stejné svébytné subkultuře“.(31) Za základě své práce mohu s tímto výrokem souhlasit, neboť i data mnou získaná tuto skutečnost opravdu potvrzují. Toto je patrné v grafech uvedených v mé práci, neboť je vysoké procento zjištěných a objasněných trestných činů páchaných pod vlivem drog, avšak následným procesem orgánů činných v trestním řízení je poměrně malé procento pachatelů za uvedené trestné činy souzeno a odsouzeno. Vzhledem k tomu, že uvedený proces je velice náročný a zdlouhavý, bylo by nespravedlivé zjištěnou skutečnost vytýkat práci Policie ČR či práci justice ČR.

6. Závěr

Cílem této práce bylo zmapovat problematiku trestné činnosti páchané pod vlivem návykových látek, rozbor této kriminální činnosti a zmapování povahy těchto trestných činů. Lze samozřejmě předpokládat, že oficiálně evidované trestné činy ve statistikách jsou pouze malou částí skutečně páchané trestné činnosti pod vlivem návykových látek. Domnívám se, že tento stanovený cíl byl splněn. V bakalářské práci jsem uvedl stručný přehled vývoje vybrané trestné činnosti, kterou osobně pokládám za závažnou v souvislosti s drogovou problematikou. Na základě výše uvedených cílů byly stanoveny dvě základní hypotézy.

Hypotéza číslo 1 zněla: „Předpokládám, že lidé závislí na drogách páchají trestné činy mnohem častěji pro zisk financí a povaha trestného činu je nepromyšlená, často spojená s násilím“. Při sekundární analýze dat bylo zjištěno, že trestné činy uvedené v praktické části číslo tři jsou páchány pro zisk financí, kromě silničních dopravních nehod. Můžeme tedy říci, že lidé závislí na drogách opravdu páchají trestnou činnost především pro získávání financí, jimiž kryjí svoji potřebu denní dávky drogy. Tomu odpovídá i nepromyšlenost páchání této trestné činnosti v mnoha případech spojená s násilím. Této skutečnosti odpovídá i udělování trestů těmto osobám. Tresty jsou spíše mírnější povahy a přistupuje se i k ochrannému léčení. Avšak při studiu trestných činů nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů a šíření toxikománie bylo zjištěno, že tyto činy jsou důsledně promyšlené, dopředu připravené a páchané v organizovaných skupinách.

Hypotéza číslo 2 zněla: „trestné činy osob závislých na drogách jsou mnohem závažnější povahy než u osob v lucidním stavu“. Tato hypotéza se potvrdila, jelikož jedním z příznaků závislosti na drogách je citové oploštění a vymizení sociálních a mravních kodexů. Ve spojení s málo promyšleným, často náhodně provedeným, trestným činem vzniká vysoké riziko újmy na zdraví, někdy dokonce na životě poškozených a ve většině případů na majetku. Další specifickou skupinou je tzv. opatřovací trestná činnost, která má především vážný sociálně patologický dopad na mládež (vznik závislosti) a dále pak i na veřejné zdravotnictví, které je zatěžkáváno

druhotnými následky návyku na omamných látkách, jako jsou infekční choroby a léčení osob na drogách závislých.

Na základě zjištěných skutečností lze v budoucnosti očekávat další růst „drogové kriminality“. Dalo by se říci, že „drogová kriminalita“ bude stále více ovlivňovat vývoj kriminality celkové, a to nejen co do kvality trestné činnosti, ale i do její kvantity.

Práce může sloužit jako výchozí soubor dat pro další zpracování a porovnání a tím zmapování vývoje trestné činnosti pod vlivem drog ve vztahu s preventivními programy. Toto srovnání by mohlo být provedeno v časovém odstupu, který by neměl být kratší než dva roky, aby byla zohledněna validita výzkumu v závislosti na preventivních programech. Práce by mohla sloužit jako stručný přehled studentům na danou problematiku jako zdroj informací pro následné vypracování preventivních programů.

Tato práce může poskytnout cenný materiál jak k hodnocení dosavadního vývoje dané oblasti, tak i k prognózování vývoje budoucího.

7. Seznam použité literatury

1) *Akční plán MV a Policie ČR k realizaci národní strategie protidrogové politiky na období 2003 – 2004* <http://www.mvcr.cz/prevence/dobrovol/akcni_pl/vychodis.html> online. [cit. 2007-5-3].

2) BORNÍK,M. Závislost a my. *Odborný časopis pro sociálně patologické jevy. Únor 2002*

3) EMCDDA (2005a), *Výroční zpráva za rok 2005: Stav drogové problematiky v Evropě*, Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost, Lisabon.

4) EMCDDA (2005c), *„Data collection to develop an inventory of social and health policies, measures and actions concerning drug users in prison in the recently incorporated Member States to the EU“*, závěrečná zpráva, projekt CT.04.P2.329, Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost, Lisabon.

5) EUROPOL (2006), „Drugs 2006“ (sdělení pro EMCDDA ze dne 16. ledna 2006, spis č. 158448), Europol, Haag.

6) FIŠEROVÁ, M. *Historie, příčiny a léčení drogových závislostí*. Postgraduální medicína 2000; 2 (3):288-298.

7) JELÍNEK, J. et al. Trestní zákon a trestní řád s poznámkami a judikaturou. *24.vyd. Praha : Linde, 2006. 1056s. ISBN: 80-7201-618-0*

8) KALINA, K. **.** et al. *Drogy a drogové závislosti*. 1. vyd. Praha : Úřad vlády České republiky, 2003. 96 s ISBN 80-86734-45-5

9) KUDRLE,S. Historie užívání a zneužívání psychotropních látek. < ***http://www.drogy.net/portal/ilegalni-drogy/historie-2/historie-uzivani-2/historie-uzivani-a-zneuzivani-psychotropnich-latek_2006_01_05.html***> online. [cit. 2007-5-3].

10) LÜLLMANN, H. *Farmakologie a toxikologie*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2002, 694 s. ISBN: 80-7169-976-4

11) MACDONALD, Z., TINSLEY, L., COLLINGWOOD, J. a kol. (2005), *Measuring the harm from illegal drugs using the drug harm index.* On-line zpráva ministerstva vnitra 24/05. Ministerstvo vnitra, Londýn < http://www.homeoffice.gov.uk/rds/pdfs05/rdsolr2405.pdf> online. [cit. 2007-24-2].

12) MAREŠOVÁ,A. et al. *Drogy a česká vězeňská populace v kontextu drogové scény a trestněprávní legislativy* vyd. 1. Praha : Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2003. 126 s.

13) METROPOL PRAHA. *Drogy v očích policie* < *http://www.mvcr.cz/aktualit/regiony/praha/2000/drogy.html*> online. [cit. 2007-9-4].

14) Národní shromáždění republiky Československé 1935 – 1938 < *http://www.senat.cz/zajimavosti/tisky/4vo/rejstrik/tisky/index05.htm*> *online. [cit. 2007-24-2]*.

15) NEŠPOR, K. *Návykové chování a závislost*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000, 151 s. ISBN: 80-7178-432-X

16) NOŽINA, M. *Svět drog v Čechách*. 1. vyd.. Praha,:Koniasch Latin Press,1997.347 s. ISBN 80-85917-36-X

17) PRESL, J. (1997 June)... a zapomíná na kvalitní domácí legislativu. MF Dnes, p. 12.

18) PROTIDROGOVÝ VÝBOR ACPO (2002), A review of drugs policy and proposals for the future, Sdružení policejních ředitelů, Londýn.

19) SHAPIRO, H. *Drogy : obrazový průvodce*. 1. české vyd. Praha : Svojtka & Co, 2005. 360 s. ISBN 80-7352-295-0.

20) SOTOLÁŘ, A., PÚRI, F., ŠÁMAL, P., DOUBRAVOVÁ, D., GAWLIK, L., & RADIMECKÝ, J. (2000). Povaha problému zneužívání drog v mezinárodních souvislostech. Trestní Právo, 4.

21) ŠTABLOVÁ,R. et al. Návykové látkly a krimkrinalita. PA ČR, Praha 1995

22) *Užívání drog v EU : legislativní přístupy.* 1. vyd. v jazyce českém. Praha : Úřad vlády České republiky, c2005. 48 s. Monografie.Pod názvem: Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost, Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti, Sekretariát rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky. ISBN 80-86734-50-1.

23) *Vzorový zákon o nezákonném obchodování drogami a o deliktech s tím souvisejících*. Vídeň. 1996
< http://www.ssp.cz/Legislativa/Drogy/Vzor/Vzor.html> online.
[cit. 2006-12-12].

24) WHITE, P.T. *An Ancient Indian Herb Turns Deadly*. National Geographic, 175, 2 (1989)

25) WHO (1998), *Opioid overdose:* trends, *risk factors, interventions and priorities for action*, Světová zdravotnická organizace, Programme on Substance Abuse, Division of Mental Health and Prevention of Substance Abuse, Ženeva.

26) WHO Regional Office for Europe *2003*: *European health for all database*. WHO Regional Office for Europe. < http://euro.who.int/hfadb .>
online. [cit. 2007-20-2].

27) WIKIPEDIE. Sbírky zákonů na území Československa
< HTTP://CS.WIKIPEDIA.ORG/WIKI/SB%C3%ADRKA_Z%C3%A1KON%C5%AF>
online. [cit. 2007-2-3].

28) WIKIPEDIE. *Trestný* čin < http://cs.wikipedia.org/wiki/Trestn%C3%BD_%C4%8Din>
online. [cit. 2007-24-2].

29) ZÁBRANSKÝ, T. *Drogová epidemiologie.* 1.vyd. Olomouc: Univerzita

Palackého v Olomouci, 2003. 95 s. ISBN: 80-244-0709-4

30) ZÁBRANSKÝ, T., MRAVČÍK, V., GAJDOŠÍKOVÁ, H., & MIOVSKÝ, M. (2001). PAD: *projekt analýzy dopadů novelizace drogové legislativy v ČR* (Souhrnná závěrečná zpráva) - PAD: Impact Analysis Project of New Drugs Legislation (Summary Final Report). Praha: ResAd.

31) ZEMAN.P, *Možnosti trestní justice v protidrogové politice*. (závěrečná zpráva) Institutu pro kriminalogii a sociální prevenci. 2007

8. Klíčová slova

1. Omamné a psychotropní látky
2. Trestný čin
3. Orgány činné v trestním řízení
4. Odsouzený
5. Podmíněný trest
6. Nepodmíněný trest

9. Přílohy

Příloha 1 – paragrafové znění vybraných trestných činů

Zdroj: JELÍNEK, J. et al. Trestní zákon a trestní řád s poznámkami a judikaturou. 24. vyd. Praha : Linde, 2006. 1056s. ISBN : 80-7201-618-0

§ 3

Trestný čin

(1) Trestným činem je pro společnost nebezpečný čin, jehož znaky jsou uvedeny v tomto zákoně.

(2) Čin, jehož stupeň nebezpečnosti pro společnost je nepatrný, není trestným činem, i když jinak vykazuje znaky trestného činu.

(3) K trestnosti činu je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li tento zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti.

(4) Stupeň nebezpečnosti činu pro společnost je určován zejména významem chráněného zájmu, který byl činem dotčen, způsobem provedení činu a jeho následky, okolnostmi, za kterých byl čin spáchán, osobou pachatele, mírou jeho zavinění a jeho pohnutkou.

Obecné ohrožení

§ 179

(1) Kdo úmyslně vydá lidi v nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví nebo cizí majetek v nebezpečí škody velkého rozsahu tím, že způsobí požár nebo povodeň nebo škodlivý účinek výbušnin, plynu, elektřiny nebo jiných podobně nebezpečných látek nebo sil nebo se dopustí jiného podobného nebezpečného jednání (obecné nebezpečí), nebo kdo obecné nebezpečí zvýší nebo ztíží jeho odvrácení nebo zmírnění, bude potrestán odnětím svobody na tři léta až osm let.

(2) Odnětím svobody na osm až patnáct let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,

b) spáchá-li takový čin opětovně v krátké době, nebo

c) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví více osob nebo smrt, škodu velkého rozsahu nebo jiný zvlášť závažný následek.

(3) Odnětím svobody na dvanáct až patnáct let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 úmyslně smrt, nebo

b) spáchá-li takový čin za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu.

§ 180

(1) Kdo z nedbalosti způsobí nebo zvýší obecné nebezpečí anebo ztíží jeho odvrácení nebo zmírnění, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví nebo smrt,

b) spáchá-li takový čin proto, že porušil důležitou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona, nebo

c) způsobí-li takovým činem značnou škodu.

(3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 2 písm. b)

a) škodu velkého rozsahu, nebo

b) těžkou újmu na zdraví nebo smrt.

(4) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 2 písm. b) těžkou újmu na zdraví nebo smrt více osob.

Nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů

§ 187

(1) Kdo neoprávněně vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabízí, zprostředkuje, prodá nebo jinak jinému opatří nebo pro jiného přechovává omamnou nebo psychotropní látku, přípravek obsahující omamnou nebo psychotropní látku, prekursor nebo jed, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny, nebo ve větším rozsahu, nebo

b) spáchá-li takový čin vůči osobě mladší než osmnáct let.

(3) Odnětím svobody na osm až dvanáct let bude pachatel potrestán,

a) získá-li činem uvedeným v odstavci 1 značný prospěch,

b) spáchá-li takový čin vůči osobě mladší patnácti let, nebo

c) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví.

(4) Odnětím svobody na deset až patnáct let bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví více osob nebo smrt,

b) získá-li takovým činem prospěch velkého rozsahu, nebo

c) spáchá-li takový čin ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech.

§ 187a

(1) Kdo bez povolení přechovává omamnou nebo psychotropní látku nebo jed v množství větším než malém, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem.

(2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 ve větším rozsahu.

§ 188

(1) Kdo vyrobí, sobě nebo jinému opatří anebo přechovává předmět určený k nedovolené výrobě omamné nebo psychotropní látky, přípravku obsahujícího omamnou nebo psychotropní látku nebo jedu, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 ve větším rozsahu,

b) spáchá-li takový čin vůči osobě mladší než osmnáct let, nebo

c) získá-li takovým činem značný prospěch.

§ 188a

Šíření toxikomanie

(1) Kdo svádí jiného ke zneužívání jiné návykové látky než alkoholu nebo ho v tom podporuje anebo kdo zneužívání takové látky jinak podněcuje nebo šíří, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem.

(2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 vůči osobě mladší než osmnáct let.

§ 201 Ohrožení pod vlivem návykové látky

(1) Kdo, byť i z nedbalosti, vykonává ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodil vlivem návykové látky, zaměstnání nebo jinou činnost, při kterých by mohl ohrozit život nebo zdraví lidí nebo způsobit značnou škodu na majetku, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo peněžitým trestem nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až na tři léta nebo zákazem činnosti bude pachatel potrestán,

a) byl-li za čin uvedený v odstavci 1 v posledních dvou letech odsouzen nebo z výkonu trestu odnětí svobody uloženého za takový čin propuštěn,

b) byl-li za obdobný čin spáchaný pod vlivem návykové látky v posledních dvou letech postižen,

c) způsobí-li takovým činem havárii, dopravní nebo jinou nehodu, jinému ublížení na zdraví nebo větší škodu na cizím majetku nebo jiný závažný následek,

d) spáchá-li takový čin při výkonu zaměstnání nebo jiné činnosti, při kterých je vliv návykové látky zvlášť nebezpečný, zejména řídí-li hromadný dopravní prostředek.

§ 201a Opilství

(1) Kdo se požitím nebo aplikací návykové látky nebo jinak přivede, byť i z nedbalosti, do stavu nepříčetnosti, v němž se dopustí jednání, které má jinak znaky trestného činu, bude potrestán odnětím svobody na tři léta až osm let; dopustí-li se však jednání, které má jinak znaky trestného činu, na který zákon stanoví trest mírnější, bude potrestán oním trestem mírnějším.

(2) Ustanovení odstavce 1, jakož i § 12 se neužije, přivedl-li se pachatel do stavu nepříčetnosti v úmyslu spáchat trestný čin, nebo spáchal trestný čin z nedbalosti, která spočívá v tom, že se přivedl do stavu nepříčetnosti.

Ublížení na zdraví

§ 221

(1) Kdo jinému úmyslně ublíží na zdraví, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

(2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na svědkovi, znalci nebo tlumočníkovi pro výkon jejich povinnosti,

b) spáchá-li takový čin na jiném pro jeho rasu, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je bez vyznání, nebo

c) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví.

(3) Odnětím svobody na tři léta až osm let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.

§ 222

(1) Kdo jinému úmyslně způsobí těžkou újmu na zdraví, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až osm let.

(2) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na svědkovi, znalci nebo tlumočníkovi pro výkon jejich povinnosti, nebo

b) spáchá-li takový čin na jiném pro jeho politické přesvědčení, národnost, rasu, vyznání nebo proto, že je bez vyznání.

(3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 smrt.

§ 223

Kdo jinému z nedbalosti ublíží na zdraví tím, že poruší důležitou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.

§ 224

(1) Kdo jinému z nedbalosti způsobí těžkou újmu na zdraví nebo smrt, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 proto, že porušil důležitou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona.

(3) Kdo z nedbalosti způsobí těžkou újmu na zdraví nebo smrt více osob proto, že hrubě porušil předpisy o bezpečnosti práce nebo dopravy anebo hygienické předpisy, bude potrestán odnětím svobody na tři léta až deset let.

§ 234

Loupež

(1) Kdo proti jinému užije násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí v úmyslu zmocnit se cizí věci, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až deset let.

(2) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny, nebo

b) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví nebo značnou škodu.

(3) Odnětím svobody na deset až patnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu nebo smrt.

§ 238

Porušování domovní svobody

(1) Kdo neoprávněně vnikne do domu nebo do bytu jiného nebo tam neoprávněně setrvá, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán, užije-li při činu uvedeném v odstavci 1 násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí nebo překoná-li překážku, jejímž účelem je zabránit vniknutí.

(3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, jestliže užije při činu uvedeném v odstavci 1 násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí a takový čin spáchá se zbraní nebo nejméně se dvěma osobami.

§ 247

Krádež

(1) Kdo si přisvojí cizí věc tím, že se jí zmocní, a

a) způsobí tak škodu nikoli nepatrnou,

b) čin spáchá vloupáním,

c) bezprostředně po činu se pokusí uchovat si věc násilím nebo pohrůžkou bezprostředního násilí,

d) čin spáchá na věci, kterou má jiný na sobě nebo při sobě, nebo

e) byl za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán,

bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu nikoli malou.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny, nebo

b) způsobí-li takovým činem značnou škodu nebo jiný zvlášť závažný následek.

(4) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu.

§ 257

Poškozování cizí věci

(1) Kdo zničí, poškodí nebo učiní neupotřebitelnou cizí věc a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na věci svědka, znalce nebo tlumočníka pro výkon jejich povinnosti,

b) spáchá-li takový čin na věci jiného pro jeho rasu, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je bez vyznání,

c) způsobí-li takovým činem značnou škodu, nebo

d) spáchá-li takový čin na věci, která požívá ochrany podle zvláštních předpisů.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu.